

Stenogrammid

XIII Riigikogu, V Istungjärk, täiskogu korraline istung

Teisipäev, 21.02.2017, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine

1. 10:00 Õiguskantsleri asetäitja-nõuniku Heili Sepa ametivanne

10:01 Istungi rakendamine

2. 10:07 Ruumiandmete seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (355 SE) kolmas lugemine

3. 10:09 Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Vahemere Liidu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu (387 OE) esimene lugemine

4. 10:15 Korrakaitse seaduse muutmise seaduse eelnõu (312 SE) esimene lugemine

5. 12:16 Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (354 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame teisipäevast istungit meie 6. töönalal.

1. 10:00 Õiguskantsleri asetäitja-nõuniku Heili Sepa ametivanne

10:00 Esimees Eiki Nestor

Enne veel, kui me teeme midagi muud, kuulame ära õiguskantsleri asetäitja-nõuniku Heili Sepa ametivande. Palun, Heili Sepp!

10:01 Õiguskantsleri asetäitja-nõunik Heili Sepp

Austatud Riigikogu! Töotan jääda ustavaks Eesti rahvale, Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale ning oma südametunnistuse järgi, kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadusega, täita erapooletult kõiki neid kohustusi, milleks amet mind kohustab. (Aplaus.)

10:01 Istungi rakendamine

10:01 Aseesimees Enn Eesmaa

Nüüd on võimalus üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Jaak Madison, palun!

10:02 Jaak Madison

Austatud Riigikogu aseesimees! Head kolleegid! Esitame Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni liikmete nimel arupärimise härra Mihhail Korbile, riigihalduse ministrile. Teemaks on haldusreformi kitsaskohad Pühalepa valla näitel. Pühalepa on teatavasti Hiiumaa idapoolseim vald, kus elab 1. jaanuari seisuga 1590 inimest. Sellest tulenevalt ootab teda ees liitumine või sundliitmine mõne teise vallaga. Moodustamisel on kogu Hiiumaad kattev Hiiu suurvald. Pühalepa valla juhid aga prognoosivad, et liitumine annab soovitud vastupidise tulemuse. Vallaelanike elu läheb halvemaks. Praegu on vallas kaks kooli, kaks lasteaeda, kolm raamatukogu, sotsiaalkeskus, elukorterid, kultuuri- ja noortekeskus,

kaks spordihoonet, loodushariduskeskus, kalmistud jne. Valla teid on umbes 140 kilomeetrit. Ka valla finantsvõimekus on jätkusuutlik, palgafond on suurenenud järjepidevalt 5–10% aastas.

Pühalepa valla juhtide mure on tulenevalt haldusreformi peatamatusest siiras ja sellest ajendatuna on meil neli küsimust. Esiteks, kuidas tagada, et teenused, mis on praegu vallaelanikele kättesaadavad ja paljud neist tasuta, ei kaugene või ei muutu tasuliseks? Teiseks, kuidas tagatakse väiksemate valdade õiglane esindatus ja osalus loodava suurvalla võimuorganites ja otsustamisprotsessides? Kolmandaks, kuidas tagada, et jõukamate ja viletsamate valdade liitumisel ei kaota tublimad oma aastatepikkuse töö vilju ning kehvemad ei lahenda oma probleeme naabrite arvel? Neljandaks, kuidas kavatakse haldusreformi käigus säilitada seniste pikka aega eksisteerinud kohalike omavalitsuste identiteet ja nende ajalooline järjepidevus? Aitäh!

10:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Monika Haukanõmm, palun!

10:04 Monika Haukanõmm

Härja juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kuue Vabaerakonna fraktsiooni liikme nimel on mul üle anda arupärimine sotsiaalkaitseminister Kaia Ivale ja teemaks sel korral erihoolekandetasutuste deinstitutionaliseerimine. Erihoolekandetasutuste deinstitutionaliseerimine ja reorganiseerimine on olnud riigil plaanis juba viimased kümme aastat. Eks eesmärk on pakkuda ikka paremaid teenuseid inimesele lähemal ning panna kinni nõukogudeaegsed kombinaat-erihoolekandetasutused. Kaheldamatult on tegu õige suunaga. Riik on erihoolekandesse aasta-aastalt järjest rohkem teenuseid suunanud. Lisaks on juurde loodud üle 2031 teenuskoha üle Eesti. Teenuskohti on alates 2011. aastast loodud Euroopa Regionaalarengu Fondi vahendite toel ja nii on ka selles programpperioodis selleks ette nähtud ligi 50 miljonit eurot, et ajakohastada infrastruktuuri, rajada uusi peremajasid ja järjest rohkem arendada kogukonnapõhiseid teenuseid. Valdavalt on see rahastus läinud AS-ile Hoolekandeteenused, kuid lisaks nimetatud teenusepakkujale on veel terve hulk teenusepakkujaid, MTÜ-sid. Kahjuks on aga praeguseks selgunud, et riik ei kohtle kõiki teenusepakkujaid võrdselt. Kas või näiteks see, et AS-ile Hoolekandeteenused antakse riigieelarvest raha omaosaluse finantseerimiseks, või siis seisneb oht selles, et uutele teenuskohtadele suunatakse neid inimesi, kes praegu on asutustes. Kõige selle täpsemaks teadasaamiseks olemegi esitanud sotsiaalkaitseministrile seitse küsimust. Aitäh!

10:06 Aseesimees Enn Eesmaa

Riigikogu juhatuse nimel olen vastu võtnud kaks arupärimist ning me menetleme neid Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse alusel.

Teeme nüüd kohaloleku kontrolli.

Kohaloleku kontroll

Istungist võtab osa 89 rahvasaadikut, puudub 12.

Üks teade, austatud kolleegid! Täna pärast täiskogu istungi lõppu toimub siin istungisaalis Tallinna-Helsingi püsiühenduse rajamise toetusrühma asutamiskoosolek, kokkukutsuja on Kristen Michal.

2. 10:07 Ruumiandmete seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (355 SE) kolmas lugemine

10:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Tänane teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 355 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimisi? Sõnavõtusoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 355 lõpphääletus. Läheme hääletamise ettevalmistuse juurde.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud ruumiandmete seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 355. Palun võtke seisukoht ja hääletage!

Hääletustulemused

Seaduseelnõu poolt hääletajaid oli 81, vastu oli 6 rahvasaadikut. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

3. 10:09 Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Vahemere Liidu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu (387 OE) esimene lugemine

10:09 Aseesimees Enn Eesmaa

Tänane kolmas päevakorrapunkt on väliskomisjoni esitatud Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Vahemere Liidu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu 387 esimene lugemine. Tuletan teile meelde, et selle eelnõu puhul saab iga Riigikogu liige esitada ettekandjale ühe suulise küsimuse ja läbirääkimistel võivad osaleda üksnes fraktsioonide esindajad. Palun juhtivkomisjoni ettekandeks Riigikogu kõnetooli väliskomisjoni liikme Henn Põlluaasa!

10:10 Henn Põlluaas

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Mul on au väliskomisjoni nimel tuua teie ette otsuse eelnõu Riigikogu otsuse "Vahemere Liidu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise kohta. Väliskomisjon esitas selle eelnõu 8. veebruaril. Riigikogu juhatuse määratud muudatusettepanekute tähtajaks, 10. veebruariks ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Väliskomisjon tegi oma 13. veebruari istungil eelnõu kohta järgmised menetluslikud otsused: teha Riigikogu juhatusele ettepanek võtta eelnõu 387 Riigikogu teisipäeva, 21. veebruari istungi päevakorda, panna eelnõu lõpphääletusele ja otsusena vastu võtta. Väliskomisjoni ettekandjaks esimesel lugemisel määrati komisjoni liige Henn Põlluaas.

Paar sõna neile, kes ei ole ehk veel jõudnud seda eelnõu ega seletuskirja läbi lugeda. Tegemist on lihtsalt delegatsiooni liikme muutumisega seetõttu, et endine delegatsiooni liige Imre Sooäär ei ole enam Riigikogu liige ja tema asemele valiti uus delegaat, kes on Marko Šorin. Aitäh!

10:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud kolleegid! Läbirääkimiste vooru ma avan pisut hiljem. Nüüd on aeg esitada küsimusi, kui neid on. Küsimusi ei ole. Aitäh, lugupeetud ettekandja! Kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimisi? Seda soovi ei ole. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei esitatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 387 lõpphääletus. Asume hääletust ette valmistama.

Panen hääletusele Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Vahemere Liidu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu 387. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu poolt hääletas 75 rahvasaadikut. Riigikogu otsuse "Riigikogu otsuse "Vahemere Liidu Parlamentaarse Assamblee Eesti delegatsiooni moodustamine" muutmise" eelnõu on otsusena vastu võetud.

4. 10:15 Korrakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu (312 SE) esimene lugemine

10:15 Aseesimees Enn Eesmaa

Järgmine päevakorrapunkt on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud korrakaitseaduse muutmise seaduse eelnõu 312 esimene lugemine. Palun algatajate nimel ettekandjaks kõnetooli Riigikogu liikme Henn Põlluaasa!

10:16 Henn Põlluaas

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Räägin teile mõne sõnaga meie esitatud korrakaitseaduse muutmise seaduse eelnõust. Selle järgi täiendatakse seadust nii, et avalikes kohtades on keelatud kanda burkat või näokatet nikaab. Eelnõu reguleerib Euroopas tõsiseks probleemiks kerkinud araabia kultuurist ja islami kultuurist pärinevate näokatete kandmist. Selgituseks ütlen, et burka on islamiriikides kantav riietusese, mis katab naisterahva pealaest jalataldadeni, jättes vaid kitsa vaatepilu, ja nikaab on tavaliselt ristkülikukujuline riie, millega varjatakse nägu – see kinnitatakse pearäti külge, nii et vaid silmad jäävad nähtavale.

Euroopat tabanud immigratsioonikriis on reljeefselt välja tulnud, et inimõiguste ja põhiseadustega tagatud üksikisikute õigused on sattunud kolmandatest maadest tulnud rahvusrühmade religioossete

ning kultuuriliste erinevuste tõttu surve alla. Kõik need tavad ja kombed, mis on nüüd Euroopasse tulnud, ei tunnista paraku sugudevahelist võrdõiguslikkust, nagu Eesti tavad, kultuur ja õigusnormistik ette näevad. Just nimelt naiste ahistamine burka ja nikaabi kandmise läbi ei sobi kokku meie kommete ega väärtussüsteemiga.

Islami pühakiri koraan ei reguleeri burka või nikaabi kasutamist, mistõttu nende keelamist avalikes kohtades ei saa käsitleda usuvabaduse, põhiseaduslike õiguste ja inimõiguste ülddeklaratsiooni artikli 9 rikkumisena ega diskrimineerimisena. Samale järeldusele jõudis ka Euroopa Inimõiguste Kohus, kes arutas 2004. aastal Prantsusmaal kehtestatud burkakandmise keeldu. Selle keelu mõtte sõnastas toonane Prantsuse president Nicolas Sarkozy järgmiselt: "Me ei saa lubada, et meie riigis oleksid naised, kes on vangistatud peakattevõrgu taha, eraldatud ühiskondlikust elust ja jäetud ilma identiteedist. Sellel pole mitte midagi ühist arusaamaga naiste vääriskusest Prantsuse Vabariigis. Burka ei ole ususümbol, see on allutatuse sümbol." Seesama kehtib ka Eesti puhul.

Burka kandmine on iseloomulik just nimelt radikaalsetes ja fundamentalistlikes islamiriikides ja -ringkondades. See oli kohustuslik Talibani ajal Afganistanis, see on olnud kohustuslik ka ISIS-e allutatud territooriumidel. Neid, kes on seda käsku rikkunud ega kanna burkat, on karmilt karistatud. Burka ja nikaabi kandmist ei saa vaadata kui naiste vaba tahte väljendust, vaid kui vägivaldset ja dikteeritud sundi. Näokatete kandmisele Euroopa riikidesse saabunud ja siin elavate islamitaustaga naiste poolt tuleb läheneda samast vaatenurgast. Burka ja nikaabi kasutamine on sobimatu nii kristlikust kui ka ateistlikust vaatenurgast. See ahistab naisi.

Need nägu katvad riietusesemed on keelatud väga paljudes Euroopa riikides, näiteks Belgias, Hollandis, Prantsusmaal, Šveitsis ja Bulgaarias. Hiljuti keelati see ära ka Austrias. Mitmetes riikides, näiteks Saksamaal, kaalutakse selle keelustamist ja ilmselt tehakse seda õige pea. Paljudes Saksa liidumaades on see juba keelatud. Burka ja nikaabi kandmise eest, näo varjamise eest on nendes riikides määratud trahvid, Hollandis näiteks 380, Belgias 179 ja Prantsusmaal 187 eurot. Kusjuures Prantsusmaal on palju rangemini karistatav burka kandmisele sundimine, selle eest võib karistada lausa 30 000 euroga. Kui me vaatame laiemalt, siis burka kandmine kujutab endast selget ohtu ka kaasinimestele, näiteks liikluses, kus see piirab oluliselt nii juhi kui ka teed ületava jalakäija vaatevälja. Ja mis veelgi olulisem, paljudes riikides on see keelatud just nimelt julgeolekukaalutlustel, sest burka ei võimalda isikut tuvastada, eriti videomonitoringu puhul.

Me teame, et äärmusislamistid on kasutanud keha ja nägu varjavat riietust korduvalt enesetapurünnakute korraldamisel. Kõik needsamad põhjendused pädevad ju ka Eestis, seda enam, et kaitsepolitsei on hoiatanud kasvava terrorismiohu eest ja islamiterroristid on lisanud Eesti oma sihtmärkide nimekirja. Nõue, et inimesed peavad olema avalikus ruumis identifitseeritavad, on absoluutselt loomulik ja õigustatud. Burkakandjad tekitavad Euroopa inimestes, ka Eesti inimestes, hirmu, sest iialgi ei või olla kindel, kas tegemist on lihtsalt naisterahvaga või enesetaputerroristiga, kes kasutab seda riietuseset terroritöö tegemiseks. Seda enam, et burka kandmist on Euroopas täheldatud üha enam just nimelt immigrantide teise ja kolmanda radikaliseerunud põlvkonna seas, mis kujutab endast täiesti selgelt potentsiaalset julgeolekuohtu. Kaetud näoga naisterahva liikumine meie avalikus ruumis põhjustas muuseas ka hämmingut, kui Delfi korraldas 2016. aastal eksperimendi. Selle põhjal võib järeldada, et meie sotsiaalsetele normidele mittevastava käitumise korral võib näiteks burkat või nikaabi kandev naine ise olla ohustatud.

Kahtlemata leidub neid usklikke, sh islamiusku üle läinud eurooplasi, kes on näo katmise võtnud personaalseks veendumuseks. Ja leidub ka neid, kes järgivad mingit fundamentalistlikku islamivoolu ning leiavad, et täidavad nägu varjates usulisi nõudeid. Aga ma kordan veel: see ei ole islamiusu nõue, see ei ole koraanist tulenev nõue. Samas on selge, et suurem osa sellistest naistest on võtnud naisi ahistavad kombed ja tavad üle asja olemust teadvustamata, olles sellega lihtsalt klassikaline näite Stockholmi sündroomist.

Teatud fundamentalistliku või ka äärmusliku ideoloogia järgimine ei saa olla põhjendus, miks Eesti ei või teiste riikide eeskujul vastu võtta meie oludesse sobivaid otsuseid. Naiste viibimine avalikus ruumis kaetud näoga on meie sotsiaalsete normide vastane. Eestis ega meie lähemas ümbruskonnas ei ole naistel mitte kunagi olnud tavaks nägu varjata, katta seda avalikus ruumis viibides või avalikke toiminguid sooritades. Nägu peitvate looride ja rätikute keelamisega annab ühiskond signaali, et Eestisse saabunud immigrantrahvastiku erikombed ei saa olla ülimuslikud kohalike kommete, heade tavade ja seaduste suhtes. Meil ega enamikul teistel Euroopa riikidel ei ole varem olnud vajadust kõnealust valdkonda seaduslikult reguleerida, kuid immigratsioonikriisi, üha kasvava asüültaotlejate

hulga ja terrorismiohu tõttu tuleb seda teha.

Eesti peamiselt tatarlastest koosneval islamikogukonnal ei ole seesuguseid probleeme olnud, sest nemad burkat ega nikaabi ei kanna. Küll aga on nad hädas viimasel ajal Eestisse tulnud radikaalsete islamistidega, kes püüavad kaasa toodud tavadid neile peale suruda. Arvestades seda survet ja sisserännanute erinevat tausta ning arusaamist kultuurist ja kommetest, tuleb meie ühiskondliku korra ja turvalisuse tagamise nimel kõnealune seadus preventiivselt vastu võtta just nüüd, st olukorras, kui see puudutab üksikuid isikuid ega ole veel muutunud probleemiks nagu paljudes Euroopa riikides. Tagantjärele selliseid probleeme lahendada on äärmiselt keeruline. Seetõttu on just praegu õige aeg. See on ka eetiline nende immigrantide suhtes, kes tulevikus Eestisse saavad. Nad peaksid olema eelnevalt teadlikud Eesti kommetest, tavadest ja seadustest, et need ei tuleks neile siin üllatusena. Tõepoolest, teistes Euroopa riikides, enamikus Euroopa Liidu riikides on mindud sellist üldisemat teed – ära on keelatud nägu varjavad katted. Kuid leian, et see on selline mõttetu, liialt poliitkorrektne lähenemine, sest me ju teame konkreetset, millest me räägime. Selline üldisem lähenemine küsimusele tähendab seda, et me keelame koos burka ja nikaabiga ühtlasi ära mootorratturikiivrid ja suusamütsid. Kas me seda tahame? Me ju teame, et ükski nendest nägu katvatest riietusesemetest ja muudest lisanditest, mida meie kultuuriruumis või meie kliimas kantakse, vähimatki probleemi ei tekita. Kui me läheksime sellist n-ö laiemat teed, siis see nõuaks erandite fikseerimist, nimekirja, et keelatud ei ole peale mootorratturikiivri ja suusamütsi, mida ma juba mainisin, näiteks jõuluvana habe, kadrisantide ja mardisantide maskid või siis suusamask mitte ainult spordivõistlusel, vaid ka külma ilma korral. Sellisel asjal me ei näe erilist sisu ega mõtet.

Lihtsuse ja õigusselguse huvides on parem, kui me räägime konkreetsetest asjadest, seega just nimelt burkast ja nikaabist, mis ei kuulu meie kultuuriruumi, mis on selgelt naisterahvaid alandavad ja ahistavad riietusesemed. Burkat või nikaabi kandes ei ole võimalik meie ühiskonda integreeruda, ei ole võimalik suhelda meie inimestega, suhestuda nendega. Miks me peaksime kordama neid vigu, mida lääneriikides on tehtud ja millest nad nüüd on õppust võtnud või võtmas? Õppigem pigem nende kogemusest ja lahendagem see küsimus enne, kui meil on probleem tekkinud. Aitäh!

10:29 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, teie esinemine on tekitanud küsimusi. Neist esimese esitab Kalle Palling. Palun!

10:30 Kalle Palling

Aitäh, austatud juhataja! Hea Henn! Tutvusin siin teie fraktsiooni esitatud eelnõuga. Peab tunnistama, et tegemist on üsna ahtakese seadusmuudatusega – vaid üks rida seaduses ja pisukene seletuskiri. Valdavas osas seletuskirjast, mis mahub kokku kahele A4 leheküljele, te räägite võrdsest kohtlemisest, inimõigustest, nende järgimisest jne ja siis alles jõuate burkani, ütleme, selle julgeolekuaspektideni, argumentideni, miks selle kandmist võiks keelata. Tegelikult on hulk asju, mida võiks enne seda teha, et järgida inimõigusi. Näiteks võiks ratifitseerida Istanbuli konventsiooni, millega võideldakse nimelt naistevastase vägivalga vastu, võtta siin Riigikogus vastu kooseluseaduse rakendusaktid jne. Miks me enne nende asjadega ei tegele, kui teil on nii palju ette heita just vähemuse vähese kaitse ja võrdsema kohtlemise seisukohast? Mina tahaks küll elada sellises Eestis, kus vähemusi ei rõhuta ükskõik millise maailmavaate tõttu või mis iganes argumente kasutades.

10:31 Henn Põlluaas

Aitäh! Jah, lugupeetud oponent, seda võib ju nimetada ahtakeseks seadusmuudatuseks, kui seaduseelnõus on üks rida. Aga see üks rida on väga ulatusliku, laia ja põhimõttelise mõjuga. Milleks kirjutada kuskile mingisuguseid tühje sõnu, kui küsimust on võimalik formuleerida ka lihtsalt ja konkreetset? Mis puutub etteheitesse, miks ei käsitleta muid küsimusi, siis andke andeks, kas me peaksime – ma mäletan, et kunagi armastas Reformierakond esitada Riigikogule kobarseadusi ja kahjuks on seda tava järginud ka uus koalitsioon – panema siis kogu maailmavalu ühte seaduseelnõusse? Andke andeks, meie tegeleme konkreetsete asjadega, iga asjaga eraldi. Mingisugust kapustnikut ei ole vaja. Ja kui rääkida just nimelt inimõigustest, naiste õigustest ja naiste ahistamisest, siis see eelnõu näitab tõepoolest kõige paremal moel seda, kuidas kaitsta Euroopasse ja ka Eestisse tulnud naisi selle jätkuva ahistamise eest, mille osalised nad burkat ja nikaabi kandes oleksid.

10:33 Aseesimees Enn Eesmaa

Ühe minuti vältavaks küsimuseks saab sõna Heidy Purga. Palun!

10:33 Heidy Purga

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Kõigepealt ma imestan, kuidas saab teise kultuuri traditsioone üldse sellisel kombel hinnata, nagu te äsja siin puldist tegite. Mu küsimus käib aga Eesti kohta. Kas teie arvates kajastab eelnõu sisu suurt probleemi Eestis, et vaja on sellise seadusmuudatusega sekkuda?

10:33 Henn Põlluaas

Aitäh! Kahju, et küsija ei kuulanud minu ettekannet. Seal ma tõin ilusti esile, et praegu see Eestis tõepoolest veel probleem ei ole. Väga mõttekas ja vajalik ongi just ennetada probleemide tekkimist ja tegelda nende asjadega varem. See on oluliselt lihtsam, oluliselt efektiivsem ja tõhusam ning tark õpib ka teiste vigadest. Nagu me näeme, on mujal Euroopas mitu riiki juba vastavasisulised seadused vastu võtnud. Me ei pea ootama, kuni see asi probleemiks muutub.

Väide, justkui oleks tegu sekkumisega teistesse kultuuridesse, nende kommetesse ja tavadesse ning see oleks justkui teistpidi ahistav, on sügavalt ekslik. Ka Euroopa Kohus on sedastanud, et tegemist ei ole ei usulise ega naiste diskrimineerimisega, vaid vastupidi. Just nimelt nendel põhjustel on samalaadsed seadused vastu võetud või võtmisel ka teistes Euroopa Liidu riikides.

10:35 Aseesimees Enn Eesmaa

Mihhail Stalnuhhin, palun!

10:35 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud Henn! Üks küsija tegi siin etteheite, et teil olevat liiga lühike seaduseelnõu. Ta ajas kindlasti asjad segi, sest seaduse puhul pole pikkusel mingit tähtsust. Mul on konkreetne küsimus. Ma kujutan ette, et Tallinna lennujaama tuleb üks lennuk või saabub laev sadamasse ja sealt tuleb maha 20 või 30 burkades naist. Kuidas peaks meie korrakaitse sellisel juhul käituma? Teatud riikides on burka kandmine ju täitsa normaalne.

10:35 Henn Põlluaas

Teatud riikides küll, aga nagu ma ütlesin, enamikus Euroopa riikides see ei ole normaalne. See on seal juba keelustatud või ollakse seda keelustamas. Loomulikult peaks see kõikides Eestit tutvustavates turismimaterjalides olema ära mainitud ning politsei peab käituma professionaalselt ja viisakalt. Ta peab pöörama nende inimeste tähelepanu sellele, et selline riietus ei vasta meie kommetele, tavadele ega seadustele. Täpselt samamoodi, nagu politsei käituks ilmselt siis, kui mõni inimene otsustaks Viru tänaval näiteks alasti kõndida. Ma ei näe siin probleemi.

10:36 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Yoko Alender!

10:36 Yoko Alender

Aitäh, hea juhataja! Lugupeetud ettekandja! Julgeolekukaalutlustel isiku tuvastamise võimaldamine on loomulikult arusaadav probleemipüstitus. Aga kuna teie keskendusite eelnõu tutvustamisel pigem islami naiste õiguste kaitsele, siis minu küsimus on, kui mitu Eesti islamikogukonna naissoost esindajat on teie poole pöördunud selle murega, mida te lahendada tahate.

10:37 Henn Põlluaas

Aitäh! Isiklikult minu poole ei ole mitte ükski neist pöördunud, aga sellel ei ole mingisugust tähtsust, sellepärast et me teame probleemi olemust. Me teame selle tagajärgi nii Euroopas kui ka mujal maailmas ja meil ei olegi vaja olla kõikide asjadega isiklikult otseses kokkupuutes, et me saaksime väljendada oma seisukohta selle suhtes või midagi keelata. Nagu ma enne mainisin, tark inimene õpib sellest, mis maailmas toimub, ja sellest ehk piisab. Me ei ole, keegi meist ei ole ilmselt näinud otseselt ka terroritegusid ega plahvatusi. Minul isiklikult oli küll üpris lähedane kokkupuude Pariisi terroriteoga. Minu tütar oli nimelt sealt umbes 50 meetri kaugusel ja ma tänan tänaseni Jumalat, et ta ei olnud veelgi

ligemal. Ma usun, et seda teeksite ka teie kõik, kui teie enda lähedased oleksid viibinud kuskil seal lähedal või ükskõik kus mujal, kus selliseid asju juhtub. Ja üks paljudest-paljudest meetoditest ja vahenditest selleks, et mitte midagi niisugust ei saaks Eestis toimuda, on ka burka ja nikaabi keelustamine.

10:39 Aseesimees Enn Eesmaa

Barbi Pilvre, palun!

10:39 Barbi Pilvre

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Kas teil on täpset informatsiooni, kui palju on Eestis burkakandjaid?

10:39 Henn Põlluaas

Kui see teema oli arutusel põhiseaduskomisjonis, siis olid seal justiitsminister ja tema ministeeriumi esindajad, Siseministeeriumi esindajad ning oli ka Peeter Espak, araabia kultuuride tundja. Muuseas, kõik nad toetasid nägu katvate riietusesemete keelustamist Eestis. Seal küsiti ka sama asja, ja kui ma ei eksi, siis vist Siseministeeriumi esindaja ütles, et praegu on kuni viis isikut. Seda ei ole palju, loomulikult ei ole, aga küsimus ei ole selles, kui palju neid praegu on, küsimus on ju selles, kui palju neid tulevikus võib olla. Sellepärast me olemegi selle teemaga täna siin, et meil ei tekiks probleeme.

10:40 Aseesimees Enn Eesmaa

Kalle Palling, teine küsimus.

10:40 Kalle Palling

Aitäh! Minu küsimus ei olnud ajendatud sugugi mitte sellest, et ma oleksin kuidagi vastu, kui järgitakse inimõigusi ja võideldakse naiste ahistamise vastu. Küll aga ei ole teie erakond mitte kunagi varem sellel teemal nii kirglikult rääkinud. Vastupidi, te olete alavääristanud kooseluseaduse vastuvõtmise tähtsust. Isiklikult teie olete pidanud selle seaduse tühistamise eelnõu läbirääkimistel sellise kõne – jubedaid võrdlusi sisaldava kõne –, mida ilmselt mitte keegi ei ole siin saalis pidanud. Nii et te tundute lihtsalt natuke valelik siin puldis sellisel teemal rääkides. Õelge kohe, et te tahate järjekordset argumenti oma alternatiivsetele faktidele, mis räägivad massimigratsioonist, mis räägivad Tallinna lennujaama saabuvatest immigrante täistopitud lennukitest jne. Ma saaksin aru, kui te räägiksite sellest ja ehiksite ennast vähem nende faktidega, mis teie erakonnaga – või isegi mitte teie erakonnaga, vaid teiega isiklikult – tegelikult mitte üheski kohas kokku ei käi.

10:41 Henn Põlluaas

Aitäh! Küsimust ma siit nüüd ei leidnudki, aga selline sõnavõtt on ju algusest lõpuni demagoogiline, kallutatud, propagandistlik vale. See on ju täiesti absurdne! Millal olen mina rääkinud, et Tallinna lennujaama tuleb immigrante täis lennukeid, või mis väited siin kõik olid? Jah, kooseluseadust ei toeta ma absoluutselt, sest ma toetan täiesti veendunult traditsioonilise perekonna väärtusi, meie kultuurile omaseid kombeid ja tavasid, mitte mingisuguseid vasak- või neoliberaalseid n-ö euroopalikke väärtusi, millel ei ole tegelike väärtustega mitte midagi pistmist. Kui seda, et ma olen siin esitanud argumente perekonna poolt, mis koosneb minu arusaama järgi naisest, mehest ja lastest, nähakse ma ei tea millena, kui iga sõna demoniseeritakse ja kõik pööratakse pea peale, siis ma ei tea, mida ütelda. See on oponendi vaba valik ja õigus, aga mina ei pea seda õigeks. Ja ma ei pea õigeks ka seda, et nüüd pannakse kardinaalselt erinevad teemad ühte patta. Mis on burka ja nikaabi keelul ühist kooseluseadusega? Ma ei tea, ma ei vaevugi siit mingisuguseid seoseid otsima, eriti veel, kui selliseid argumente püütakse kuidagi minule isiklikult inkrimineerida. Räägime parem asjast.

10:44 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud kolleegid! Ma tuletan meelde, et istungeid läbi viies me ei lähtu mitte korrakaitseadusest, vaid Riigikogu kodu- ja töökorra seadusest. Seepärast tuletan veel kord meelde, et küsimuse jaoks on antud aega üks minut. Madis Milling, palun kasutage seda!

10:44 Madis Milling

Suur tänu, härra istungi juhataja! Hea ettekandja! Inimestel on omadus ajada asju keeruliseks. Tunnistame, et see on vastuoluline teema, aga kui vaadata seda lihtsa talupojamõistusega, siis tuleb mulle meelde soomlaste ütlemine "maassa maan tavalla" ja Eesti vanasõna, mis ütleb, et võõrasse templisse oma kombeid kehtestama ei minda. Ma arvan, et mitte ühelgi ülitolerantsel liberaalist proual ei tuleks pähe minna Islamabadi või Kabuli tänavatele ning nõuda õigust käia lühikestes pükstes ja õlapaeltega topis. Aga mul on konkreetne küsimus. Sa nimetasid hulga Euroopa riike, kus nikaab ja burka on keelustatud. Kas nendes riikides on selle otsuse peale kaevatud ka näiteks Euroopa Inimõiguste Kohtusse? Kas sa selliseid juhtumeid tead ja mis nendest saanud on?

10:45 Henn Põlluaas

Minu teada ainukene juhtum, kus on kaevatud Euroopa Inimõiguste Kohtusse, oli just nimelt see 2010. aastal Prantsusmaal kehtestatud keeld. Kohus uuris seda kaebust ja jõudis lõpuks järeldusele, et avalikes kohtades selliste riietusesemete keelamist ei saa käsitleda usuvabaduse, põhiseaduslike õiguste ja inimõiguste ülddeklaratsiooni artikli 9 rikkumisena ega diskrimineerimisena. Nii et Euroopa kohtu täiesti selge seisukoht on selles suhtes olemas ja rääkida täna, et see keeld justkui diskrimineeriks kedagi, rikuks inimõigusi jne, on täiesti kohatu ja vale.

10:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Liisa Oviir!

10:46 Liisa Oviir

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Mul ei ole ilmselt mõtet öelda, et me oleme sellel teemal erineval seisukohal, seda me mõlemad teame. Mul oli aga väga hea meel kuulata sellist kirglikku ettekannet selles osas, et EKRE on võtnud naiste õigused ja naistevastase vägivalla endale südameasjaks. Ma usun, et see kasvatab EKRE toetajate protsenti naiste hulgas kindlasti 5%-st ülespoole. Aga kuna te nii kirglikult sellest rääkisite, kas ma võin siis teha järelduse, et EKRE on asunud nüüd väga tõsiselt toetama ka naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni ehk Istanbuli konventsiooni?

10:47 Henn Põlluaas

Aitäh! EKRE on alati nii sõnades kui ka tegudes olnud seisukohal, et naiste õigusi tuleb kaitsta ja naistevastane vägivald on vastuvõetamatu. Selles ei ole mitte mingit uudist, see on meil isegi programmis sees, kui lugupeetud küsija vaevuks EKRE põhidokumentidega tutvuma. Me oleme sellel teemal ka korduvalt sõna võtnud. Nii et väitel, justkui Konservatiivsel Rahvaerakonnal ja naiste õigustel ei oleks midagi ühist või et EKRE justkui toetaks naistevastast vägivalda, puudub igasugune alus. Aga see, et me toetame naiste õigusi ja taunime naistevastast vägivalda, ei tähenda, et me peaksime toetama Istanbuli konventsiooni.

Igasugune naistevastane vägivald on keelatud ka meie praeguste seadustega ja üsna piisaval määral. Kui keegi leiab, et meie seadusi oleks selles suhtes vaja täiendada, siis miks mitte, alati võib. Kuid Istanbuli konventsiooni põhisisu ei ole ju üldse selles. Kui me vaatame kõike, mis seal kirjas on, siis see on ainult mürdosa. Väga suur osa konventsioonist puudutab seda, kuidas naisterahvastel on võimalik emigreeruda Euroopasse. Piisab ainult väitest, et kuskil kiusatakse neid taga, ahistatakse jne. Kui me vaatame maailmakaarti ja demograafilist kaarti, siis Aafrikas on miljard inimest, kellest pooled on naised. Kuidas on seal enamikus riikides naiste õigustega, kuidas on nendega Lähis-Ida riikides, kuidas on Pakistanis, Afganistanis jne? Ja kui ei pea isegi tõestama, kuidas sind ahistatakse või taga kiusatakse, kas seda teeb naabrimees või teeb seda omaenda koer, kes ei salli sind, siis annab see väide aluse emigreeruda Euroopasse ja paneb meile kohustuse emigreerujaid vastu võtta. Hiljem tulevad juba perekonnad jne, jne. Nii et see avab täiesti lõpmatu immigratsioonipumba.

Lisaks sellele on konventsioonis ju ka sugude teema, mida sotsid on ajanud väga intensiivselt. Istanbuli konventsioon sätestab sedasama, mida Ossinovski käis meile siin hiljuti rääkimas, et justkui sool ja suguelunditel ei ole midagi ühist ning inimene võib vabal valikul identifitseerida ennast sellisena, nagu tema tahab, justkui ei oleks kromosoomide ega midagi muud sellist maailmas olemas. Nii et põhimõtteliselt me loomulikult toetame naiste õigusi ja võitlust naistevastase vägivalla vastu, toetame seda osa Istanbuli konventsioonist. Aga tegelikult võtab naiste õiguste ja naistevastase vägivalla teema ainult ühe väikese osa sellest konventsioonist. Ülejäänud kõik on saatanast, ma ütlen, see on täiesti

absurdne, idiootlik, vasakliberaalne agenda, mida püütakse sellisel kombel normaalsele Euroopale ja normaalsele Eesti ühiskonnale peale suruda. Ma näen, kuidas Marianne vibutab pöidlaid, loodetavasti seetõttu, et sa oled nõus nende minu sõnadega.

10:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Mihhail Stalnuhhin, palun!

10:51 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra juhataja! Henn, ma nõustun sinuga, et üsna haiglane mõistus peab olema selleks, et siduda selle nikaabi ja kooseluseaduse teemasid. Aga siiski, sõna "idiootlik" selle saali jaoks ei kõlba, sest algselt, vanas Kreekas tähendas see inimest, kes ei tegele poliitikaga ega ole huvitatud poliitikast. Siin selliseid inimesi ei ole. Mul on konkreetne küsimus. Vaata, nendes riikides, kus kantakse nikaabi, on meestel ka omapärane riietus. Näiteks Afganistanis on talibidel selline ruuduline müts ja üsna omapärane kittel. No kui teda näed, siis saad kohe aru, kellega on tegemist. Miks sa piirdud nikaabi ja burkaga? Miks ei tooda sisse teisi riietusesemeid? See paistab šovinismina.

10:53 Henn Põlluaas

Aitäh! Aitäh ka selle märkuse eest minu eelmise vastuse kohta! Aga mis parata, selline sõna ehk iseloomustab kõige paremini mitmeid asju, mis Istanbuli konventsioonis on ja mida justkui sellise ülla paketina püütakse peale suruda. Aga mis puutub nendesse muudesse riietusesemetesse ja peakatetesse, siis tõtt-öelda ei ole märganud, et need kuskil euroopalikus kultuuriruumis oleks tekitanud probleemi. No turban või mingisugused muud sellised peakatted ei varja nägu ega takista isiku identifitseerimist. Me räägime just nimelt ikkagi konkreetsetest asjadest, mis teevad võimatuks tuvastada, kas tegemist on mehe või naisega, kas tegemist on heade kavatsuste või halbade kavatsustega inimesega. Me püüame takistada seda, et naisterahvaid peetaks nii-ütelda vähem väärtuslikeks kui mehi. Just seetõttu oleme välja tulnud selle konkreetse eelnõuga ja nende konkreetsete teemadega. Sest me räägime ju ainult probleemidest, mitte nendest asjadest, mis ei ole probleemid ja mis tõenäoliselt kunagi ka ei muutu probleemiks. Ka meie enda kultuuriruumis on igasuguseid erinevaid peakatteid. Las nad olla. Erinevus rikastab.

10:55 Aseesimees Enn Eesmaa

Toomas Jürgenstein, palun!

10:55 Toomas Jürgenstein

Hea eesistuja! Hea ettekandja! Seletuskirjas on täiesti õigesti mainitud, et koraan burka kandmist ei reguleeri. See on ka üks argument, miks ei ole tegemist usuvabaduse rikkumisega. Aga usundimaailm on hästi rikkalik, kristluses, judaismis ja budismis on hästi palju traditsioone, mis ei põhinegi pühakirjal. Kas need traditsioonid, mis pühakirjal ei põhine, aga usus ilmnevad, on kuidagi vähem väärtuslikud kui need, mis põhinevad pühakirjal?

10:55 Henn Põlluaas

Ma ei ütleks, et nad on vähem väärtuslikud, aga nende järgimine hoopis teistsuguses kultuuriruumis, kus neid kogetakse millegi negatiivsena, on omaette küsimus. Kui tegemist on mingite usu järgi ette nähtud kommete, rituaalide või millega tahes – kristluses, ütleme, ristimine, armulaud jne –, siis need kuuluvad usu juurde ja on selle osa. Burka ja nikaab ei kuulu selliste religioossete, usuliste tavade ja kommete juurde, mis oleksid nõutavad. See on lihtsalt, kuidas öelda, naisterahvastele peale sunnitud, põhiliselt islamimaailmast pärit komme, mille vastu ka islamiriikides on muuseas väga ulatuslik naisliikumine, nii palju kui see üldse nendes ühiskondades võimalik on. Ma ei näe mingisugust põhjust, miks selliste negatiivsete tendentside ilmnemist meie kultuuriruumis peaks kuidagi aktsepteerima. Täpselt nii nagu hea kolleeg Milling enne ütles – käitume igal maal nii, nagu kohalikud tavad ja kombed ette näevad. Meie mehed ei lähe ju lühikeste pükstega ega naised bikiinides mõne islamiriigi linna jalutama. Samamoodi me eeldame, et ka meie kombeid ja kultuuri austatakse.

10:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Marianne Mikko!

10:57 Marianne Mikko

Suur tänu! Ma püüan meelde tuletada ühte situatsiooni ehk seda, kuidas te vastasite Kalle Pallingu küsimusele, et kust Kalle Palling on ometi sellised faktid võtnud. Ma tuletan meelde seda, kui me olime koos, teie, härra Põlluaas, ja mina, ühel väitlusel Postimehes ja rääkisime põgenikekriisist. Väitlusselts tunnistas teid kaotajaks, sest paljudel teie faktidel ja argumentidel polnud tõepõhja. Minu küsimus teile, Henn Põlluaas, on selline: kas te tõesti usute, et burkakeeld hoiab ära terrorismiohu Eestis? Kas te tõesti usute seda?

10:58 Henn Põlluaas

Aitäh! Kõigepealt sellest debatist Postimehes. See väide, justkui oleks väitlusklubi kohtunikud öelnud, et minu väited ei vasta tõele, ei vasta ise tõele. Vastupidi. Aga tõepoolest, ma usun. Usun seda, sest me näeme ju iga päevaga, kuidas maailm läheb üha hullemaks, ja meie kohus on teha kõik, et seda hullust võimalikult vähe siia jõuaks. Hea oleks, kui see üldse siia ei jõuaks – igasugune selline äärmusradikalism, islamiterrorism, ühiskonna islamiseerumine jne. Ja üks osa sellest, mida meie kohus on teha, et meil kõike seda ei juhtuks, on ka burka ja nikaabi keelustamine. Kui see aitab ära hoida kas või üheainsagi terroriteo, kas või üheainsa inimese hukkamise või vigastamise, siis ma ütlen, et me oleme väga suure asjaga ja väga hea asjaga hakkama saanud. Aga vaadates tendentse, ma usun, et me ei räägi mitte ühest hukkunust või ühest haavatud inimesest, vaid hoiame selle keeluga ära väga palju kurja, õnnetusi ja meeleheidet. Ma tõesti usun seda, jah.

11:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Andrei Novikov, palun!

11:00 Andrei Novikov

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mulle see keelustamise mõte iseenesest isegi vastu ei hakka. Nii palju kui mina oma siinseid tuttavaid moslemeid tean, on nemad ka seisukohal, et kui nende tütar, kes on Eestis sündinud ja eluaeg siin elanud, hakkaks burkat kandma, siis ta väga kaua enam nende kodus ei elaks. Aga ma tahan küsida, milliseid sanktsioone te selle keelu rikkumise puhul ette näete.

11:01 Henn Põlluaas

Aitäh! Eelnõu seletuskirjas on öeldud, et karistusseadustiku § 262 alusel saab karistada isikuid, kes rikuvad avalikku korda või häirivad teisi inimesi, kaaskodanikke ja ohustavad neid. Ühesõnaga, trahvi burka kasutamise eest võimaldab teha olemasolev paragrahv, karistusseadustiku § 262, mille järgi avalikus kohas teiste isikute rahu või avaliku korra muu rikkumise eest karistatakse rahatrahviga kuni 100 trahviühikut või arestiga. Nii et meie ettepanek on kohaldada sanktsiooni, mis on juba karistusseadustikus ette nähtud. Loomulikult, kui Riigikogu peab põhjendatuks veelgi suuremat karistust, siis saab teha vastavaid muudatusettepanekuid.

11:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Lauri Luik, palun!

11:02 Lauri Luik

Aitäh! Hea ettekandja! Minu arvates on meie inimeste kultuuri, keele ja traditsioonide kaitsmine Eesti riigi jaoks primaarne ja me ei tohiks tõepoolest liigse liberaalsuse vaimus hakata neid väärtusi kahjustama. Ja ma eeldan, et see, millele te üritate kaudselt tähelepanu juhtida, on hoida neidsamu väärtusi, mida ma just mainisin. Küll aga on küsimus selles, kas viis, kuidas te seda välja pakute, on kõige õigem. Te toote seletuskirja tekstis ka välja, kui olulised on inimõigused ja naiste õiguste eest seismine. Minu arvates on oluline ka see, et naine saaks ise otsustada, mis on tema jaoks õige. Kui ta siia Eestisse tuleb, siis ta teeb selle otsuse ise. Ma ei tea, kas sellisel kujul, nii mustvalgelt olukorra lahendamine aitab tegelikult selle probleemiga võidelda. Kuidas teile tundub, äkki peaks seda olukorda laiemalt vaatama?

11:03 Henn Põlluaas

Jah, loomulikult, põhieesmärk on tõesti meie väärtuste ja kultuuri kaitsmine. Aga küsija küsimuses on väike vastuolu. Kuidas me siis neid väärtusi kaitseme, kui me anname kõikidele vaba voli ise otsustada, kuidas nad meie kultuuri- ja väärtusruumis käituvad? See on kõike muud kui kaitsmine, see on vastupidine tegevus. Ma kordan taas: ma ei näe mingisugust alust sellisteks süüdistusteks, justkui selle keeluga diskrimineeritaks või ahistataks kedagi. See on Euroopa Inimõiguste Kohtus tuvastatud fakt. Väga paljud riigid on juba niisuguse keelu kehtestanud, nii et selles suhtes me ei erineks teistest Euroopa riikidest. Me oleksime lihtsalt üks paljudest, kes on kehtestanud ühesugused tingimused. Ma ei näe siin midagi erilist või erinevat, see oleks täiesti normaalne ja loomulik tegu.

11:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Siret Kotka!

11:05 Siret Kotka

Aitäh! Hea ettekandja! Mul on natukene laiem ja filosoofilisem küsimus. Kas teie tänane seaduseelnõu laieneb ka tavakodanikele? Näiteks, kui avalikes kohtades on inimesed, kes käivad suusatamas ja kannavad suusamütse. Teatavasti on suusamütsiga ju ka nii, et ainult silmad ja nina paistavad välja. Teiseks, meil on päevi, kus Eesti kliimas on 20–39 kraadi külma. Siis tõmmatakse sall ninani ja müts silmini ning jälle paistavad ainult silmad välja. Kas ka need juhud käivad teie seaduse alla ja sellised riideesemed on edaspidi keelustatud?

11:06 Henn Põlluaas

Aitäh! See on väga hea küsimus. Seda küsimust – küll teises võtmes –, kas peaks keelustama kõik sellised asjad, on korduvalt esitatud. Just nimelt sellepärast, et mitte keelata selliseid meie kultuuriruumi, meie kliimasse sobivaid ja ka hädavajalikke asju, me ei läinud seda teed, et keelata ära lihtsalt nagu varjavad näokatted. Siis, nagu ma rääkisin, oleksime pidanud eelnõusse panema tohtu nimekirja kõikvõimalikest eranditest, aga see ei ole absoluutselt mõistlik. Me teame, et inimesed panevad suusamaski ette, kui nad lähevad suusatama, ja kui on külm ilm, siis hoiavad seda mujalgi ees või panevad salli näo ette. Aga see kuulub meie kultuuriruumi juurde. Ja sellist asja ei kasutata ju iialgi kuskil avalikes ruumides, vaid see on külmakaitseks. Kui me räägime burkast ja nikaabist, siis ei ole tegemist mitte külma eest kaitsvate riideesemetega, vaid just nimelt selliste esemetega, mille eesmärk on varjata inimese nägu, nii et keegi seda ei näeks, et inimene ei oleks identifitseeritav. See on olemuslikult täiesti teistsugune asi.

Ma olen ise kaitseliitlane. Kui keelata ära kõik nagu kaitsvad näokatted, siis peaksime ka meie vormirõivastuse hulka kuuluvad suusamütsid jms vahendid, ka erivahendid ära keelama. See oleks ju absurdne. Või siis vastupidi, tuleks hakata koostama nimekirja, mis ei ole keelatud. Siis tuleksid tõesti kõne alla juba sellised asjad nagu jõuluvana habe, kadrisandi või mardisandi mask, karnevalimask, mootorratturikiiver jne. Sel juhul peaksime täpsustama, millises olukorras neid siis võib kasutada ja millises mitte. See teeks selle sätte nii keeruliseks, nii mitmeti mõistetavaks ja võiks tuua sisse juba selliseid juhtumeid, mida me seadusandjana ei oskagi ette näha. Võib-olla peaksime siis kirja panema mingisuguse ei tea mis näokatte, akvalangisti maski või ei tea mis asjad kõik. Nii et just nimelt selle pärast, et inimene oleks identifitseeritav ja et naisterahvaid ei saaks selliste näokatete ja riietusesemetega ahistada ega diskrimineerida, on see keeld niisugusel moel toodud.

11:09 Aseesimees Enn Eesmaa

Andrei Novikov, palun!

11:09 Andrei Novikov

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Mul on hoopis kitsam ja praktilisem küsimus. Vastuses minu eelmisele küsimusele ütlesite, et sanktsioonina on ette nähtud arest. Mul on siit jätkuküsimus. Ma ei tea muidugi, kas karistus peaks olema KarS-is või väärtemenetluse seadustikus. Aga oletame, et on näiteks selline olukord, kus inimesele on tõesti ette nähtud arest ja ta on kuskil kambris. Kuidas on siis korraldatud see, et inimene arestikambrist ilma burkata välja tuleb? Kas on ette nähtud mingisugused inimesed, kes hakkavad talle kuskilt teisi riideid muretsema, või missugune see

protseduur on? Kuidas on tagatud, et ta pärast arestikambrist väljatulekut uuesti tänavale ei lähe ja siis uuesti arestikambrisse ei satu? Kuidas see tehniline pool välja näeb?

11:10 Henn Põlluaas

Aitäh! Esimesel korral või paaril esimesel korral on loomulikult täiesti selge, et tehakse rahatrahv. Aga korduvate, ütleme, selliste kuritahtlike rikkumiste puhul annab karistusseadustik, jah, avalikku korda häirivate tegevuste puhul õiguse määrata ka aresti. Arest burka ja nikaabi kandmise eest ei oleks seejuures sugugi mitte erandlik asi, vaid see on samamoodi sätestatud ka teistes riikides. Šveitsis on selle eest ette nähtud näiteks kuni seitsmepäevane arest. Nii et siin ei oleks midagi erilist. Iga avaliku korra rikkumise eest karistatakse ja eks see on siis selline kaalutusotsus, milline karistus konkreetse juhtumi puhul määratakse. Kui me räägime nüüd mingitest asendusriietest, siis eks me eeldame, et nendel inimestel on siin ka oma pere või tuttavad. Ja kui ei ole, siis nikaab on ainult rätik, mis on kinnitatud teise pearätiku külge, piisab lihtsalt selle äravõtmisest. Burkal võetakse ära nägu kattev osa ja probleemi ei olegi. Nii et politseiamet ei pea hakkama nendele naisterahvastele kuskilt kallist moemajast riideid asemele hankima.

11:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Lauri Luik, palun!

11:12 Lauri Luik

Täna! Ma olen ikkagi seda meelt, et rahvariide keelustamisega terrorismi vastu võidelda ei saa. Seda probleemi tuleb vaadata laiemalt ja ma olen täiesti veendunud, et meie julgeolekuasutused teevad selle nimel iga päev tööd nii siin riigi sees kui ka rahvusvaheliselt. Nii et ma leian, et pigem tuleb sellele suuremat rõhku panna.

Te mainisite siin kahte asja: üks argument oli identifitseerimine ja teine oli naiste õiguste kaitse. Kas te usute, et kui keegi läheb panka röövima või tahab ennast õhku lasta, siis ta ei leia muud võimalust, kuidas oma nägu varjata? Meile tuleb Aasiast iga päev inimesi, kes kannavad respiraatoreid või kuidas iganes neid nimetada, mis pool nägu ära katavad jne. Nii et see ei ole minu arvates küll väga sügav argument. Ja teise poole pealt, kui me ütleme, et Eesti seaduse järgi ei tohi burkat kanda, kas te leiate siis, et see lahendab kogu selle islamikogukonna probleemi, kas see aitab naistel oma õiguste eest seista? Kui islami naine Eestisse tuleb, on tal õigus see näokate niikuinii ära võtta, kui ta tahab, aga oma mehe käest saab ta karistuse kätte, sõltumata sellest, kas see keeld on Eesti seaduses kirjas või ei ole.

11:13 Henn Põlluaas

Kindlasti ei lahenda see kogu probleemi. Me käisime hiljuti väliskomisjoniga Türgis ja kohtusime seal meie politseiõhvitseriga, kes valib välja ja intervjuuerib neid inimesi, keda Eestisse ümber paigutatakse. Ta rääkis meile üsna markantseid lugusid sellest, millised on nende inimeste arusaamad. Nagu ta ütles, on täiesti tavaline, et kui ta küsib naisterahvastelt, mis nad arvavad, kas targemad on mehed või naised, siis 99% naistest ütleb: loomulikult mehed. Miks? Vastus: väga lihtne, mehed käivad väljas, nendel on vaja olla asjade ja ilmaga kursis, loomulikult on nemad targemad, meie koht on köögis ja rohkem meil polegi midagi vaja jne. Ma ei hakka kõiki neid tõesti hämmastavaid lugusid rääkima, mida me seal kuulsime. Burka on ainult üks osa kõikidest nendest suurtest probleemidest. Nendele naistele on juba selle kultuuri kaudu, kommete ja tavade kaudu maast madalast selgeks tehtud, et nemad on meestest alamad, nendel ei ole õigusi, nemad peavad teenima meest ja peret.

Ja burkaga on täpselt samamoodi. Tegemist ei ole rahvariidega, nagu sa ekslikult väitsid. See on just nimelt radikaalsemate ja fundamentalistlikumate ringkondade poolt naistele peale surutud riietuse, spetsiaalselt selleks, et neile koht kätte näidata, et nad ei suhtleks teistega, et keegi ei näeks neid jne. Tõepoolest, siia tulevate immigrantide ja pagulaste arusaamad ja kogu nende kultuuriruum on nii erinev, et võimatu on seda kõike hetkega ümber pöörata. Võimatu on neid hetkega meie ühiskonda integreerida, panna neid aru saama meie väärtustest ja kommetest, millest väga mitmeid peavad nad ju ääretult häbiväärseteks ja ühele normaalsele inimesele mittekohasteks. See kõik võtab aega, et avardada nende arusaamist, ning burka ja nikaabi keelamine on lihtsalt üks osa pikast ja keerulisest protsessist. Küsimus ei ole ju mitte ainult selles, et suurendada naiste teadlikkust, vaid seda tuleb suurendada ka meestel, kes sunnivad naisi burkat ja nikaabi kandma.

11:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Jaak Madison, palun!

11:17 Jaak Madison

Aitäh! Hea ettekandja! Mul on praegu siin ees Peeter Espaki, Tartu Ülikooli usuteaduskonna võrdleva usundiloo vanemteaduri analüüs, mis puudutab näokatete keelamist, praktikat Euroopas, selle sisulist tähendust. Ma tean, et see analüüs saadeti ka õiguskomisjoni liikmetele, kes on seda eelnõu menetlenud. Siit ka minu küsimus. Selles analüüsis, mille on koostanud üks Eesti parimaid islamivaldkonna eksperte, on väga selgelt ära toodud, et näiteks burka ja nikaab, st näo katmine, ei ole seotud usulise veendumuse ega talitusega. Burka ja nikaab on äärmusliku islami tunnused, sest on levinud eelkõige just äärmuslike konvertiitide seas. See piirab lõimumist ja sotsiaalset suhtlust, samas alandab inimväärikust ning on sooline diskrimineerimine. Kas te oskate öelda, kas siin saalis istuvad äärmuslikumalt meelestatud naisõiguslased on selle analüüsi läbi lugenud? Kas te võiksite saata selle analüüsi kõigile Riigikogu liikmetele, et nad saaksid ennast harida?

11:18 Henn Põlluaas

Aitäh! See analüüs saadeti kõikidele õiguskomisjoni liikmetele millalgi selle aasta alguses, kui see teema üleval oli. Ma ei oska tõesti öelda, kas meie äärmusfeministid on seda lugenud. Tõenäoliselt mitte. Aga tegemist on tõesti ühe meie kõige parema selle ala asjatundjaga. Ja ma rõhutan veel kord, et tema analüüsiga olid tutvunud nii Siseministeeriumi kui ka Justiitsministeeriumi esindajad, samuti justiitsminister. Nemad olid sama meelt, nad jagasid sedasama muret tulevikus tekkida võivate probleemide pärast ja leidsid samuti, et on õige aeg selle teemaga tegelda. Tuleb tegutseda ja võtta vastav seadus vastu nüüd, mitte siis, kui on juba probleem tekkinud. Aga ma võin tõepoolest Peeter Espaki analüüsi, mille ta tegi valitsuse tellimusel, saata kõikidele Riigikogu liikmetele. Või tegelikult ma palun hoopiski õiguskomisjoni esimeest, et ta komisjoni nimel seda teeks.

11:20 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Marianne Mikko!

11:20 Marianne Mikko

Suur tänu! Härra Põlluaas! On mõneti isegi väga sümpaatne vaadata, kuidas te seisate islami naiste burkast vabastamise eest. Minu küsimus on aga, kuidas teie, Henn Põlluaas, seisate Eesti naiste õiguste eest. Mida te konkreetset selles vallas olete teinud ja kavatsete teha?

11:20 Henn Põlluaas

Aitäh! Ma ei seisa mitte ainult islami naiste õiguste eest, vaid seisan kõikide naiste õiguste eest. See ei ole üldse mitte mingisugune küsimus. Seisan ka Eesti naiste õiguste eest. Kus on vaja olnud abistada-aidata, seal olen seda teinud. Me oleme oma fraktsiooniga toetanud naiste varjupaiku ja olen ka isiklikult sinna mööblit viinud. Kõiki, kes vajavad abi, tuleb aidata ja see on loomulik. Aga ma ei näe mingisugust põhjust, miks me peaksime siin nüüd mingisuguse vahe tõmbama, et mida sa selle või teise asja heaks oled teinud. Ma olen teinud.

11:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Jaanus Karilaid, palun!

11:21 Jaanus Karilaid

Aitäh juhatajale! Hea ettekandja! Sa viibisid ka sellel õiguskomisjoni istungil, kus olid kohal nii Justiitsministeeriumi kui ka Siseministeeriumi esindajad ja kohal oli ka siin juba palju kiidetud teoloog Peeter Espak. Kõik nad kolmekesi rääkisid küll probleemi laiemast käsitlusest, aga seda eelnõu ei toetanud ka Peeter Espak, rääkimata Siseministeeriumi ja Justiitsministeeriumi esindajatest. Ole hea, tutvusta ka avalikkusele, miks nad siis seda eelnõu ei toeta.

11:22 Henn Põlluaas

Ma olen sellest siin juba rääkinud, et nemad olid just selle poole esindajad, kes toetavad sellist laiemat keelustamist, st et mitte rääkida konkreetset burkast ja nikaabist, vaid nägu katvate riietusesemete keelustamisest, nagu see enamikus riikides on kehtestatud. Ja ma olen rääkinud ka sellest, miks mina ja meie fraktsioon toetame just nimelt nende konkreetsete riietusesemete äramainimist. Nimelt upuksime vastasel juhul lõputute erandite kehtestamisse, mis ei pruugi kõike katta. Võib tekkida järjest uusi probleeme, kui mõni pahatahtlik isik leiab põhjust kaevata kellegi peale, kes kannab mingisugust – ma ei kujuta isegi ette, millist – riietuseset või peakatet, mida seal nimekirjas juhuslikult ei ole. Kaevab kas või mesinike peale, kellel on ka selline suur müts ja tihe loor ees. Just seetõttu me tulime välja konkreetsema lähenemisega.

11:24 Aseesimees Enn Eesmaa

Jaanus Karilaid, teine küsimus.

11:24 Jaanus Karilaid

Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Avalikkus tahab kindlasti teada, mis vahepeal juhtus. Ühel õiguskomisjoni istungil, esmaspäeval te lubasite selle eelnõu kaitsjana eelnõu tagasi võtta, kuna me pidasime seal pikalt diskussiooni, kus olid erinevad argumendid, ja leidsime, et tuleme välja n-ö adekvaatsema regulatsiooniga. Te isiklikult lubasite, et eelnõu võetakse tagasi. Kolmapäeval oli teil fraktsiooni koosolek ja pärast seda te teatasite, et ikkagi ei võta seda tagasi. Mis siis vahepeal juhtus?

11:24 Henn Põlluaas

Ei, juhtunud ei ole mitte midagi. Ma tõepoolest lubasin komisjonis, et kui valitsus tuleb välja oma eelnõuga, mis puudutab sedasama teemat, siis ma võtan selle eelnõu tagasi. Ma ei ole oma sõnadest taganenud. Me arutasime fraktsioonis olukorda ja leidsime, et meil ei ole põhjust seda eelnõu kohe tagasi võtta. Otsustasime, et ootame ära, kuni valitsus tuleb – või kas ta üldse tuleb – välja oma ettepanekuga. Nagu me väga hästi mäletame, lubas valitsus tulla samasisulise eelnõuga välja juba eelmise aasta alguses. Seda ei tehtud. Kui me sügisel esitasime enda eelnõu, pidi valitsus esitama oma seisukohad selle kohta kuu aja jooksul. Neid ei tulnud. Lõpuks toimus õiguskomisjoni istung, kus eelnõu arutati. Valitsus lubas kuu aja jooksul tulla välja samasisulise eelnõuga. Seni ei ole me seda kuskil näinud ja ei näe ka mingisugust põhjust, miks me peaksime enne seda oma eelnõu tagasi võtma. Sellel pole mingisugust põhjendust. Kui valitsus tuleb tõesti välja vastava eelnõuga, mis saab nii koalitsiooni kui ka opositsiooni heakskiidu, siis loomulikult võtame tagasi. Nagu ma komisjonis täiesti selgelt ütlesin, ei aja me taga endanimelist punkti ega koma. Meile ei ole oluline, et sõnastus oleks täpselt selline, nagu meie oleme ette pannud. Meile on oluline, et küsimus saaks lahendatud. Meile on oluline see, et meie ühiskonnas probleemi ei tekiks, ja vastavalt sellele me ka käitume.

11:27 Aseesimees Enn Eesmaa

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Rohkem teile küsimusi ei ole. Arvamusi saab avaldada läbirääkimiste voorus, mis tuleb hiljem. Komisjoni nimel kutsun ettekandeks kõnetooli õiguskomisjoni liikme Hardi Volmeri. Palun!

11:27 Hardi Volmer

Auväärne aseesimees! Lugupeetud kolleegid! Natukene emotsioonivabamat juttu ka. Mul on rõõm ette lugeda antud juhul siis õiguskomisjoni ametlik seisukoht. Õiguskomisjoni menetluses on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni algatatud korrakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 312 2016. aasta 12. oktoobrist. Eelnõu esimesele lugemisele saatmise tähtaeg on teadupärast ületatud. See on edasi lükkunud mitmesugustel põhjustel.

Vabariigi Valitsus otsustas eelmise aasta 17. novembri istungil loobuda eelnõu kohta oma arvamust avaldamast. Riigikogu õiguskomisjon valmistas EKRE fraktsiooni algatatud kõnealuse eelnõu esimest korda esimeseks lugemiseks ette 2016. aasta 5. detsembriks ja otsustas küsida uuesti Vabariigi Valitsuse arvamust selle kohta, kuna valitsus oli vahetunud. Sellega nõustus ka eelnõu algataja esindaja Henn Põlluaas ja seda seisukohta kajastab vastav protokoll.

Õiguskomisjon arutas eelnõu uuesti s.a 6. veebruaril, kus komisjoni töömaterjaliks oli ka õigus- ja analüüsiosakonna lühiülevaade nimetatud näokatete keelustamise kohta üldse. Vabariigi Valitsus ei ole

oma arvamust komisjonile seni saatnud, küll aga osales istungil justiitsminister, kes andis lubaduse, et Justiitsministeerium tegeleb teemaga edasi ja esitab omapoolsed ettepanekud lähema kuu-poolteise jooksul. EKRE fraktsiooni sel istungil esindanud Henn Põlluaas leidis, et kuna selle teemaga tegeldakse edasi, siis võiks eelnõu tagasi võtta, aga EKRE fraktsioon ei olnud sellega nõus. Ei olnud nõus tegema seda enne, kui on saanud näha Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu ja võrrelda seda enda eelnõu sisu ja eesmärkidega. Nii põhjendavad nad seda õiguskomisjonile saadetud kirjas.

Käesoleva aasta 13. veebruari istungil tegi õiguskomisjon eelnõu menetlemise otsused, mis on loomulikult kirja pandud ka protokollis. Hääletati ainult eelnõu tagasilükkamist esimesel lugemisel. Selle otsuse poolt oli 8 liiget, 1 oli vastu ja 1 jäi erapooletuks. Teised otsused tehti konsensuslikult. Kõnealust eelnõu on esimeseks lugemiseks ette valmistatud ühtekokku kolmel istungil. Õiguskomisjoni 6. veebruari istungil kuulati ära eelnõu algataja esindaja Henn Põlluaasa põhjendused ning justiitsminister Urmas Reinsalu, eespool nimetat teoloogi, Tartu Ülikooli võrdleva usundiloo vanemteaduri Peeter Espaki ja Siseministeeriumi usuasjade nõuniku, usundiloolase Ringo Ringvee kommentaarid. See on lühidalt kõik selle kirgliku teema kohta.

11:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Teile on vähemalt üks küsimus. Raivo Põldaru, palun!

11:31 Raivo Põldaru

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kas komisjon on rahul sellise olukorraga, kus valitsuse arvamust ei ole juba rohkem kui kuu jooksul, vist isegi pikema aja jooksul tulnud? Kuidas õiguskomisjon lepib sellise olukorraga ja arutab asju ilma valitsuse arvamusega? Kas valitsus ei täida Riigikogu esinduse, antud juhul õiguskomisjoni ettepanekuid, sh arvamuse küsimise kohta? Milles asi, miks see nii on?

11:32 Hardi Volmer

Julgen tunnistada, et ma ei ole hetkel väga pädev sellele küsimusele n-ö täisadekvaatset vastust andma. Ma eeldan, et selline õigus ilmselt valitsusel on. Ma usun, et see õigus ilmselt on piiratud, ja ma ühtlasi kujutan ette, et seda laadi juhtum ilmselt ei ole pretsedenditu, aga küllaltki harukordne. See on kõik, mis ma praegu oskan selle kohta öelda.

11:32 Aseesimees Enn Eesmaa

Jaak Madison, palun!

11:32 Jaak Madison

Aitäh! Hea ettekandja! Kas komisjonis oli ka väitlus selle üle, kas me peaksime probleeme tagantjärele lahendama, hakkama nendesse küsimustesse süvenema või me võiksime probleeme ka ennetada ja võtta midagi ette enne, kui need üldse meie õue peale või tänavale jõuavad? Kas selle üle oli diskussioon? Millised olid fraktsioonide esindajate meelestused või arvamused selle kohta, mis puudutab eelnõu eesmärki – vähendada naiste diskrimineerimist, vähendada kultuurilisi konflikte, ennetada probleeme, mis võivad jõuda siia kultuuride kokkupõrgete tõttu? Kuidas jagunesid arvamused erakondade vahel?

11:33 Hardi Volmer

Selleks, et anda väga täpne ülevaade, millise fraktsiooni esindaja, kui palju ja millise seisukohaga seal esines, peaks heitma pilgu õiguskomisjoni kodulehele, kus on vastavad protokollid, nagu hea tava ette näeb. Seal on kõik üksipulgi kirjas. Sellepärast ütlen praegu, et ma soovitan soojalt see leht lahti lüüa ja protokollidele pilk peale heita. Ainuke, mis seda teemat puudutavatest asjadest sealt puudub ja mille saamiseks tuleb pöörduda isiklikult mõne komisjoniliikme poole, on just nimelt sellesama teoloogi Peeter Espaki n-ö eksperdianalüüs. See sealt kättesaadav ei ole, muu kõik on.

Ma ei julge suud täis võtta, kes mida täpselt ütles, aga fakt on see, et üleüldine hoiak, mis arutelust välja kumas ja mis ei väljendanud minu mäletamise järgi teips mitte ainult koalitsioonifraktsioonide hoiakuid, oli see, et seadusmuudatuse ettepanek on väga kitsas. Ja seda ta paraku tõesti on. Selge see, et see küsimus on komplitseeritud ja inimene ei ole suuteline tegema absoluutseid seadusi – selliseid, mis

absoluutselt kõiki teisi inimesi rahuldaks. Sellised saavad olla ainult vanajumala tehtud looduseadused, nagu me teame.

Aga ma olen üksiti täiesti veendunud, et üsna varsti, lähitulevikus me istume siinsamas saalis ja arutame sedasama teemat, aga juba seaduseelnõuna, mis on väga korralikult läbi töötatud ja on laia hõlmavusega. Kui me räägime nendest inimestest, kes avalikus ruumis kasutavad näokatteid, kes katavad oma nägu, tehes seda vihuti ja provokatiivsel moel, raskendades n-ö oma füsiognoomia alusel isiku tuvastamist, siis see kõik muutub paraku aina olulisemaks, sest me elame väga karmil ajal. Aig om sääanne, et ühel hetkel me seisame selle sääduse muudatusega siin silmitsi.

11:36 Aseesimees Enn Eesmaa

Enne, kui annan võimaluse esitada järgmine küsimus, tuletan meelde, et komisjoni esindajal on täielik voli võtta kõnetooli kaasa ka vastavad statistilised materjalid toimunud istungite kohta. Paljud peavad seda lausa kohustuseks. Järgmine küsimus, Peeter Ernits, palun!

11:36 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kas õiguskomisjonis arutati, kui palju Eestis ja naaberriikides, Lätis ja Soomes burkakandjaid tegelikult on? Kas on sellist statistikat?

11:37 Hardi Volmer

Jaa, see tuli jutuks, see statistika on olemas. Ütleme nii, et antud hetkel paistab see naeruväärne, seda enam, kui see seadus sisaldaks otsest vihjet või seal oleks suisa otsesõnaliselt viidatud burkale või nikaabile. Sellisel juhul, ma kujutan ette, naeraks muu ilmarahvas ilmselt oma naba paigast ära. Lähipiirkonna riikide kohta andmed puuduvad. Küll aga on teada, et meil Eestis saab naisterahvaid, kes potentsiaalselt oleksid nõus burkaga üldse uulitsa peale minema või tahaksid seda teha, ühe käe sõrmedel üles lugeda ja siis jääks ilmselt üks sõrm veel püsti. Minu mäletamise järgi oli neid nimelt neli.

11:38 Aseesimees Enn Eesmaa

Raivo Põldaru, palun!

11:38 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Vihjasite siin, et usutavasti on lähiajal siia tulemas eelnõu, mida me hakkame arutama ja kus on selliseid keeldusid väga laialt käsitletud. Küsimus on selline: kas see kõik põhineb usul või andis valitsus siiski mingisuguse täringi, millal nende eelnõu tuleb?

11:38 Hardi Volmer

Kuna 6. veebruari istungil osalesid ka Justiitsministeeriumi inimesed eesotsas minister Reinsaluga, siis oli seal minu arust jutuks, et see on põhimõtteliselt teema, mis tuleb lauale tõsta. Praeguse karistusseadustiku osas, kus käsitletakse süütegusid riigivõimu vastu, on mõned punktid – need on mul muide isegi väljaprintituna kaasas –, mis räägivad sellest samast näo katmisest kuritahtlikul eesmärgil, aga need ei ole n-ö ennetuslikud ehk preventiivsed, mida nad minu arust peaksid olema. Siin käib jutt mineviku vormis, et kui kuritegu on sooritatud kaetud näoga. See on minu enda sügav veendumus, et tegemist on kahjuks jah julgeolekuriskiga. Aga see ei puuduta loomulikult siia hilisemal perioodil sisse sõitnud inimeste n-ö rahvariideid, sest seda need on.

Ma palun väga vabandust, ma tootsin veel esile ühe ajaloolise momendi. Loomulikult ei ole need nimetatud rõivaosised või isegi, jah, rahvarõivad, nagu neid võib vabalt nimetada, patriarhaalsetest araabia ühiskonnas sätestatud tavadest tulenevad ega kurjade satraapide meesterahvaste väljamõeldis. See ajalooline taust ulatub väga kaugele, tegelikult religioonieelsesse aega, sest suurtest religioonidest on ju islam teadupärast üks noorimaid. Kõik on ühe põllu lilled, judaismist välja kasvanud jne, me teame seda. Aga kui me räägime nendest rahvastest, kes elavad planeedi Maa sellistes piirkondades, mis on juba väga pikalt olnud kõrbelised alad, siis see tähendab, et need rahvad on üldjuhul olnud rändrahvad ehk nomaadid. Nendel on sellised nägu katvad võrgustatud peakatted ajalooliselt olnud täiesti üheselt väga hädavajalikud, neil oli praktiline, olmeline väärtus, enne kui neist said n-ö meelevaldselt religiooniga liidendatud demonlikud maskid, ütleme nii.

11:41 Aseesimees Enn Eesmaa

Henn Põlluaas, esimene küsimus.

11:41 Henn Põlluaas

Aitäh! Kindlasti ei ole tegemist rahvarõivastega ja me ei pruugi selle küsimuse arutelul minna religiooneelsetesse aegadesse ega kuskile kiviaega. Me elame 21. sajandil demokraatlikus Eestis Vabariigis ja arutame neid asju, mis sobivad meie kultuuriruumi ja mis mitte, mis on meile vastuvõetavad ja mis mitte. Aga rääkides nüüd sellest n-ö laiemast käsitlusest, kas sa kujutad siis ette, kui tohutu pikk ja kõikehõlmav peab olema see lubatud asjade nimekiri, juhul kui keelatakse ära igasugused nägu katvad riitusesemed ja muud asjad? Seal peavad siis olema jumal teab mis asjad. Isegi päikeseprillid on ju iseenesest sellised, mis varjavad silmi ja teevad identifitseerimise teatud juhtudel võimatuks. See on ju täiesti absurdne lähenemine, see on liialeminek.

11:43 Hardi Volmer

Et kas saaks ühisel meelel vastu võtta sellise seaduse, mis keelaks näiteks kosmonaudil kõndimast Viru tänaval või, ma ei tea, tuukril käimast laulupeol tuukriülikonnas? Kõik asjad on võimalik viia absurdini, see on ju teada. Sellist inimtegevuse ala me nagu ei leiagi, kus see poleks võimalik. Seetõttu on see loomulikult vägagi delikaatne ja komplitseeritud seaduseelnõu või nimetame seda siis seadusmuudatuseks. Teisalt olen ma sisimas – ma ei tea ju laiemat tausta ega praegusele eelnenud selleteemalist diskussiooni – isiklikult väga veendunud, et me ei räägi mingisugust keeluseadusest. Me räägime ennetuslikust seadusmuudatusest. See kehtestab olukorra, kus inimene, kes leiab, et ta peab igal tingimusel, igal jumala juhul avalikus ruumis oma nägu millegagi varjama – olgu see siis ma ei tea mis mask, Donald Trumpi kummimask või ka täiesti tavaline mootorratturikiiver, mis tõesti varjab ju samuti nägu täiel määral –, peab olema teadlik, et siin, selles õigusruumis on igal pädeval isikul, olgu see politseinik või turvamees, täielik õigus tulla ja nõuda maski eemaldamist, et see isik tuvastada. Niisiis on see tegelikult kõige esmane tuvastusmeede, füsiognoomiline marker.

11:45 Aseesimees Enn Eesmaa

Oudekki Loone, palun!

11:45 Oudekki Loone

Aitäh! Kas komisjonis oli juttu ka sellest, et tegelikult on mõtte keelustada teatud tüüpi riided vastuolus põhiseadusliku vabaduse põhimõttega? Kui samas laadis jätkata, siis võib-olla võiks keelata ära näiteks ka rapaste riiete kandmise ühistranspordis või midagi muud sellelaadset.

11:45 Hardi Volmer

Ütleme nii, et jah, kaude ma sellesuunalisi keskustelusi mäletan, mitte täpselt küll teie nimetatud näidete varal. Aga n-ö laia labidaga lüües me seisame praegu või peagi nii või teisiti silmitsi ühe vana hea drakoonilise küsimusega: mis ulatuses ja kui palju olen mina vaba riigi suveräänse kodanikuna nõus loovutama oma esmaseid inimõigusi ja vabadusi selle nimel, et mu kallid ja lähedased ning kogu ühiskond oleks kaitstud? See on see iga päevaga üha aktuaalsemaks muutuv meie turvalise keskkonna, demokraatlike vabaduste ja tont teab mis neoliberaalsete vabaduste igavene vastuolu. Mina isiklikult olen oma lähedaste turvalisuse nimel nõus loobuma võib-olla eneselegi ootamatult küllaltki paljudest enesestmõistetavatest demokraatlikest vabadustest.

11:47 Aseesimees Enn Eesmaa

Märt Sults, palun!

11:47 Märt Sults

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Mida te soovitaksite Jaapani Tokyo linna kodanikele, kes kannavad sissehingatava õhu puhastamiseks näokatteid? Nad käivad ringi maskides, selline värk. Äkki nad saavad meilt mingisuguse nõuande.

11:47 Hardi Volmer

Võiks saada nõuande, et olge tublid edasi. Nii saastunud keskkonnas on see äärmiselt nutikas. Aitäh küsimuse eest! See on päris hea küsimus võrrelduna meie n-ö keskkonnaga siin. Mul ei olegi vaja mitte millelegi muule vihjata, kui et nii hämmastav kui see ei ole, on Jaapani ühiskond – hea küll, ta on saareriik – teadupärast maailma üks homogeensemaid ühiskondi, kus siia maani ei teata üldse, mis on migratsiooniprobleem või mida tähendavad võõrad sissesõitnud, kes ei austa kohalikke tavasid. Jaapani tänavatel on terrorioht ilmselt üliminimaalne. Ma arvan nii, ma ei tea täpselt.

11:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Arno Sild, palun!

11:48 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kas komisjonis oli juttu ka sellest, et nendes maades, kus burkakeeld on juba kehtestatud, käsitleti probleemi seaduses laiemalt? Või tõi meie valitsus selle lihtsalt ettekäändeks, et meie eelnõus on probleemi väga kitsalt käsitletud?

11:49 Hardi Volmer

Aitäh! Eespool kõneleja loetles juba väga täpselt need Euroopa riigid, kus analoogne seadus on vastu võetud. Nende hulgas on ka mõningad väga tähtsad Euroopa suurriigid, näiteks Saksamaa on selle seaduse vastuvõtmise lävel. Ma ei oska praegu peast kiiruga öelda, mis sõnastuses ja mis kujul need seadused üldse on seal sätestatud. Võib-olla me räägime üldistuse tasemel mingist jaburast burkakeelust. Ma ei usu hästi, et ühegi Euroopa kultuurriigi õiguskeskkond lubaks sellist ikkagi küllalt ramedalt diskrimineerivat sõnastust seadustes. Aga jah, minu arust on meie valitsusel küllaltki vabad käed selles liinis tegutseda ja mingeid seisukohti võtta, sest ka mujal, paljudes Euroopa riikides on seda tehtud. Teisalt me räägime riikidest, kus n-ö hilistulijatest migrantide näol on tõsine probleem, kus neid on hästi palju. Eestis neid praktiliselt ju ei olegi veel.

Mul on siin aga üks korrakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu kohta käiv valitsuse dokument, see on lühike, ma võin selle ette lugeda: tulenevalt Vabariigi Valitsuse 17. novembri 2016. aasta istungil otsustatust teatan, et Vabariigi Valitsus loob arvamuse andmisest Riigikogu Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni 12. oktoobril 2016. aastal algatatud korrakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu 312 kohta. Palun väga vabandust, see lugu siin jäi mulle endale praegu hämaraks! Jumala pärast, selline on mu silmanägemine! See dokument on nimelt palju pisemas kirjas kui need tekstid, mis ma ise endale välja prindin. Minu lapsus, valitsus mitte ei loo, vaid loobub arvamuse andmisest. See on praegu valitsuse ametlik seisukoht, nii nagu mina aru saan. Ta võtab endale õiguse loobuda arvamuse avaldamisest ja ma eeldan, et see õigus on tal olemas.

11:52 Aseesimees Enn Eesmaa

Oma õigust küsimust esitada kasutab Peeter Ernits.

11:52 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Teema paistab eriti seksikas olema. Meil on neli burkakandjat, aga Lossi platsil tunglevad sageli kümnete kaupa prillide ja näomaskidega Jaapani turistid. Kui palju peab näiteks teistes riikides, kus burkakeeld on juba vastu võetud, olema selliseid probleemseid inimesi, et hakata niisugust seadust vastu võtma?

11:53 Hardi Volmer

Aitäh! Mul puuduvad statistilised andmed ja ma ei mäleta ka, et keegi oleks mingeid arve maininud, loetledes neid riike, kus seda on juba tehtud. Ma ei usu ka, et oleks kehtestatud mingi üleeuroopaline norm või kvoot vms, kui suur peab olema mingist teisest kultuurist pärit isikute, nende hilistulijate arv, et parlament hakkaks vastava seaduse vastuvõtmist arutama.

11:54 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, rohkem teile küsimusi ei ole. Fraktsioonidevahelise läbirääkimisvooru avab Jürgen Ligi Reformierakonna fraktsioonist. Palun!

11:54 Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Ega ma sellest viimasest ettekandest tõtt-öelda aru ei saanud, mida on arutanud õiguskomisjon ja mida on mõelnud Hardi Volmer. Vähemalt selle oleks ta võinud ju lühidalt ära öelda, et valitsus jättis arvamuse avaldamata, mitte püüdma siin sellel kümme minutit peatuda.

Iseenesest oli sisukas arutelu. Reformierakond peab ju ka lõppkokkuvõttes ütlema, miks me ei toeta seda eelnõu. Küll aga me tunnistame probleemi. On olemas näo varjamise probleem, on islamiradikalism, tihti on islamil seos terrorismi ja naiste allasurumisega. Siin ei saa ju midagi eitada. Kindlasti on need riietusesemed, millest siin nii palju räägiti, seostatavad terroriaktidega. Me ei peaks eitama tõsiasja, et liberaalsus – mõtlen siin laiemalt liberaalset ühiskonda – vajab kaitset antiliberaalse ideoloogia ja praktika eest. Vihkamine on suur probleem. Samas, kui me läheme sellise eelnõu või sellise retoorikaga, nagu siin siiski kostis, ühte usku tervikuna käsitlema, siis on tegelikult suur potentsiaal vihkamist juurde tekitada. Teiselt poolt tuleb muidugi tunnistada, et vihkamist tekitavad ka mitmed islami praktikad ja uudised. Igal juhul on vastuolupotentsiaal väga suur, kui see meie jaoks võõras kultuur muutub kuidagi pealetükkivaks.

Mida selles olukorras teha? Ilmselt ainus lahendus meie praeguses faasis on olla võimalikult delikaatne. See eelnõu ei ole delikaatne. Me võime küll rääkida ennetamisest, aga praegu kõlab see pigem provokatiivselt, kui me räägime üksnes ja ainult teatud näokatetest ühe religiooni puhul, mitte näo katmise probleemist üldiselt. Sellepärast ma arvan, et eelnõu edasi menetlemine ei ole praktiline, kuid praktiline on käsitleda näo varjamist edaspidi seadustes vastavalt eesmärgile. See on küll mittejuristi jutt, see kõlab kahtlaselt ja seda on siin juba kaudselt naeruvääristatud, aga tegelikult on ju ka korrakaitseseaduses olemas näiteks selline kategooria nagu häirimine. Selle puhul ei ole ka midagi ette määratud ega kirjeldatud, see on tunnetuslik.

Näo varjamine on samuti suuresti tunnetuslik probleem. Mingil hetkel tekitab ta ebaturvalisust, mingil hetkel kannab ta endas riski ja väga paljudel hetkedel ei ole ta kahtlemata välditav. Väga palju on võimalik sigadusi teha täiesti traditsioonilise näo varjamise abil, päikseprillide, nokkmütsi ja kõige muuga, aga me ei pea siiski minema nende näidetega absurdi. Me võiksime rääkida tõesti eesmärgist, kui see seadus ükskord menetlusse jõuab, ja tunnistada, et suusamütsil ja suusamütsil või suusamaskil ja suusamaskil on vahe – kui sellega minnakse panka, siis on see midagi muud kui see, kui sellega minnakse suusatama. Ja kui jaapanlane kannab respiraatorit, siis suure tõenäosusega me saame aru, et ta ei kanna samal ajal pommivööd. Ta võib seda kanda, aga pigem võime arvata, et sellele ei pea reageerima.

Palun lisaaega!

11:58 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

11:58 Jürgen Ligi

Minu esimene kokkupuude näo varjamise probleemiga oli 2007. aastal. Tõenäoliselt on seda ka varem käsitletud, aga ma lihtsalt viitan, et see võib olla ka kohalik probleem. See teema kerkis üles seoses pronksiööga. Minu teada pätid, kes tol ajal märatsesid ja vägivallatsesid, varjasid osaliselt oma nägu. Juba siis tekitas see arutelusid, kuidas seda seaduses sõnastada. Olukord rahunes ja nähtavasti sel põhjusel me ei tegelnud enam probleemiga edasi. Aga ma arvan, et praeguses olukorras on neid näiteid, kust leiab analooge, piisavalt, et seaduse peale siiski edasi mõelda. Seda peaksid tegema juristid, aga nad ei peaks seda tegema diskrimineerival moel, nimetades ainult ühe usuga seotud näokatteid, vaid, ütlen veel kord, peaksid käsitlema näo varjamist halval eesmärgil või milline tahes see sõnastus võiks olla. Aitäh!

12:00 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega.

12:00 Mihhail Stalnuhhin

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Üks kolleeg siin saalis küsis täna minu käest, kuidas see niiviisi juhtub, et mõnikord me otsustame siin Riigikogus paari minutiga ära küsimusi, mis puudutavad

kümneid või sadu miljoneid, aga praegu istume kaks tundi ja arutame, mida naised tohivad kanda ja mida ei tohi. Ma selgitasin talle konkreetselt – ma ei hakanud talle Parkinsoni seadust meelde tuletama, vaid selgitasin talle, et vaata, me käime teiega ju tööl. See on vajalik, see on väga tähtis töö, aga ta on igav. Aga siis võetakse meil ühel toredal päeval käest kinni ja viiakse loomaaeda – ja siis on pidu, siis on, millest rääkida. Kusjuures topeltpidu, arvestades veel järgmist küsimust tänases päevakorras.

Sellist asja juhtub üsna harva, mul on meeles ainult üks pikk riiete arutelu siin saalis. See oli mälu järgi 14 aastat tagasi. Me arutasime siis seda, mida peaks kokk kandma kohviku või restorani köögis. Selle vastu, et tal on mütsike peas, ei piuksatanud keegi midagi. Aga siis toodi meile valitsusest täitsa tõsiselt eelnõu, kus olid sees sellised, ma ei tea, kuidas seda öelda, halvad sõnad tulevad nagu pähe. Kui kokk on mees ja tal on vuntsid, siis tal peavad olema, teate küll, sellised tillukesed sinist värvi katted. Lõbu oli siin saalis kui laialt, minu selja taga istuv Riigikogu esimees kindlasti mäletab seda teemat. Nii et naiste riietus on tõenäoliselt väga huvitav teema. Meeste oma ka muidugi, kui meeste riietusest rääkida.

Mind ajendas tulema siia pulti üks lause, mille ütles välja austatud Henn. Ja see kõlas umbes niiviisi, et riietus näitab, kas tegemist on heade või halbade kavatsustega. Selles mõttes võin mina täitsa rahulik olla. Kes on sellele tähelepanu pööranud, on tõenäoliselt märganud, et viimased nädalad ma olen käinud siin sinise kampsuni ja musta värvi kulukatega. Ideoloogiliselt väga õige, patriootiline.

Arvestades, et ma pretendeerin olla valge inimene, on värvikombinatsioon lihtsalt suurepärase.

Kampsuneid on mul rohkem kui üks. Täna on mul seljas must, kulukad on sinist värvi, nagu on endine. Minu jaoks on ainult üks probleem: mul on veel valge kampsun. Kui ma selle selga panen, siis mis värvi kulukaid ma ka ei paneks, peaksin vist näo ära kas siniseks või mustaks värvima. See tekitab teatud sisemist probleemi.

Tähendab, kui me arutame sellist teemat, mis on riietusega seotud, siis peab selleks olema väga tõsine põhjus. Ei saa niiviisi öelda, et riietus näitab, millised eesmärgid inimesel on. Ma arvan, et ükski terrorist maailmas ei ole nii loll, et paneb nikaabi selga just selle jaoks, et tuua pomm mõnda kaubanduskeskusesse. Suure tõenäosusega riietub ta niiviisi, et mitte keegi teda ei märka, st tal on täiesti tavalised riided seljas. Teisiti ei saa vist olla, sest no ega neid ikka hullumajast välja ei lasta, neid õpetatakse kuskil teistes koolides.

Kui me tegeleme mingi asja keelustamisega, siis tavaliselt on sellel tõsine põhjus taga, näiteks mõju tervisele. Võib ju nii juhtuda. Mina olen väga paljudes asjades kriitiline, aga siin Riigikogu saalis ma toetan teatud alkoholipiiranguid, teatud suitsetamispiiranguid. Kui ma püüdsin leida, kas mingi riietus võib negatiivselt tervist mõjutada, siis esimene asi, mille internet mulle välja andis, olid stringid. Kui keegi kunagi tõstatab sellise küsimuse, et stringid tuleb keelata, sest need mõjutavad negatiivselt tervist, siis on meil ka põhjust seda siin arutada. Aga praegu kõne all olev rõivastus ei ole terroristi tundemärk, see ei mõjuta negatiivselt tervist. Isegi fassongil, kuidas see riietus välja näeb, on ju tuhat võimalikku arengut, ja kui mingi moeajakirja lahti teed, siis varem või hiljem leiad mõne selletaolise riietuseseme. Küsimus on sellegipoolest üsna tõsine ja nüüd ma püüangi teid tõsiselt teha. Enne, kui ma siia Riigikogusse tagasi tulín, see oli vist 2010. aastal, pöördus minu poole üsna suure murega üks minuvanune narvakas. Tema tütar oli käinud lõunamaal puhkamas, konkreetselt Türgis. Seal tekkisid tal uued tutvused, ta hakkas internetist teatud saite vaatama, siis hakkas vähehaaval teisiti toituma, seejärel hakkas teisiti riietuma ja vahetas usku. Ja praegu on Narvas mitu preilit, kes käivad moslemiriietuses ringi. Ta näitas mulle, milliste saitidega on tegemist. Ma hakkasin neid vaatama. Need on needsamad, millest ma kuulen pidevalt uudistes, kui ma Vene kanaleid vaatan, ja kus inimesele tehakse selgeks, kuidas ta peab käituma, mida tegema, kes on tema vaenlane ja mida ta väärí. Eelmisel nädalal päevakorda vaadates ma tuletasin seda meelde, vaatasin jälle neid saite – nad on endiselt kättesaadavad.

Kui me tahame tõkestada terrorismi, kui see oht on olemas, siis pole vaja tegelda mitte sellega, mida naine kannab. See on tema probleem ja see on tema abikaasa probleem. Ja kui siin kõlasid niisugused sõnad, et naist ahistavad riided, siis mina räägiksin pigem meest ahistavatest riietest. Ma mõtlen naaritsakasukat. Võitlus terrorismiga ei pea algama mitte sellest, et te püüate naise paljaks koorida ja panna ta riidesse nii, nagu teile meeldib.

Tollal, 2010. aastal ma kutsusin Narvas kapo esindajad enda kabinetti ja rääkisin neile sellest probleemist. Pärast vastati mulle suuliselt, et mingit probleemi nad selles ei näe, et see on iga inimese vaba valik. Tegelikult on see palju suurem probleem. Kui soovite võidelda terrorismiga, siis pöörake oma tähelepanu teistele võimalustele. Ja ausalt öeldes see on üsna kummaline, et naiste riietest räägivad seitse meest, kes said kokku ja otsustasid, mida naised võivad kanda ja mida mitte. Noh, ma ei

ole selliste hinnangute andja, aga see näeb tõesti välja veidi šovinistlik. Aitäh!

12:08 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna nimel, palun!

12:08 Henn Põlluaas

Lugupeetud eesistuja! Head kolleegid! Ma ei taha teie aega palju raisata, niigi on poolteist või kaks tundi selle teema aruteluks läinud ja ma olen siit puldist juba piisavalt palju rääkinud. Aga hea kolleeg Mihhail mainis minu nime ja ütles, justkui ma oleksin öelnud, et riietus võimaldab eristada, kas inimesel on head või halvad kavatsused. Ei, sa said ilmselt valesti aru. Ma pidasin silmas just seda, et burka ja nikaabi kandmine välistab võimaluse saada aru, kas on head või halvad kavatsused, otseselt öeldes, kas tal on pommivöö ümber või ei ole. See oli minu mõte. Aga nagu ma aru saan, on ju peaaegu kõik, kes siin sõna on võtnud või küsinud, tegelikult nõus sellega, et probleem on olemas. Meil hetkel küll mitte, aga see on olemas mujal Euroopas, kus on astunud ka vastavad sammud, et seda vähendada. Kõik on nõus, et see probleem jõuab ilmselt varem või hiljem, nii nagu kõik muudki asjad, ka Eestisse, ja nõus ka sellega, et asjaga peaks tegelema praegu preventiivselt, mitte siis, kui me oleme juba selle probleemiga silmitsi.

Komisjoni poolt on kõlanud ka väited ja ettepanekud, et teemat peaks käsitlema märksa laiemalt. Ma ei tea, kas me ikka peame nii ülipüüdlikult poliitkorrektsed olema ja rääkima asjadest ümber nurga, kui me tegelikult teame konkreetset, mis asjad meil võivad probleemi tekitada ja mis mitte. Milleks mängida peitusmängu? Me oleme täiskasvanud inimesed ja saame aru, milles tegelikult probleem on. Ei ole ta selles kosmonaudirüüs ega milleski muus, vaid konkreetset just nimelt islamikultuurist pärit olevas nagu varjavas, keha varjavas ning naisi ahistavas ja alandavas riietuses. Muu ei tekita meie kultuuriruumis probleemi.

Nii et rääkigem asjadest otse ja toetagem seda eelnõu! Me oleme ju näinud valitsuse senist käitumist. See n-ö laiem eelnõu pidi olema valmis juba eelmisel aastal, siis tõmbas valitsus vahepeal üldse stepsli seinast välja, ei soovinud isegi oma arvamust esitada, ja nüüd on siiski lubanud välja tulla eelnõuga. Aga meil ei ole absoluutselt mingit kindlust, kas ta ikka tuleb, nii et läheme senikaua sellesama eelnõuga edasi. Kui valitsus tuleb oma ettepanekutega välja, siis on kõigil võimalus normaalse menetluse käigus teha selle eelnõu kohta täiendus- ja muudatusettepanekuid. See on kõikide erakondade, kõikide fraktsioonide, kõikide meie Riigikogu liikmete õigus ja võimalus. Konservatiivse Rahvaerakonna nimel teen küll ettepaneku jätkata selle eelnõu menetlemist normaalses korras ja kutsun teid kõiki üles esitama oma kõige parema äranägemise järgi ka täiendus- ja muudatusettepanekuid. Ma tänan!

12:12 Esimees Eiki Nestor

Lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 312 esimesel lugemisel tagasi lükata. Seda ettepanekut peame hääletama.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 312 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 54 Riigikogu liiget, vastu 7, erapooletuid 1. Juhtivkomisjoni ettepanek leidis toetust ja eelnõu 312 on esimesel lugemisel tagasi lükatud.

5. 12:16 Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (354 SE) esimene lugemine

12:16 Esimees Eiki Nestor

Eesti Vabaerakonna fraktsiooni algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 354 esimene lugemine. Algatajate ettekandja Jüri Adams, palun!

12:16 Jüri Adams

Härri istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Juba viimased poolteist aastat on Eestis käinud arutelu selle üle, kuidas peaks Vabariigi Presidendi valimise viisi muutma. Tundub, et see teema on nagu muutunud meie rahvusspordiks – naljalt ei lähe mööda nädalatki, kui keegi ei esita mingisugust

oma arvates paremat plaani, kui kõik varasemad on olnud. Ma arvan aga, et presidendi valimise küsimuse kõrval on vähemalt sama tähtis, kui mitte tähtsam küsimus, kuidas president peaks oma tööd tegema, millega tegelema ja kuidas tegelema. Praegu on olukord niisugune, et meil kehtib küll Vabariigi Presidendi töökorra seadus, aga seal esitatud temaatika on minimalistlik. Suurem osa asju on jäetud presidendi enda otsustada, kas ta tahab nendega tegeleda ja kuidas ta tahab nendega tegeleda. Selle eelnõu tekke ajend on aga juhtum, mis on seotud praegu ametis oleva valitsusega. Vabariigi President kinnitas peaministri ettepanekul maaeluministri ametisse Martin Repinski. Ent Eesti avalikkus ja ajakirjandus võtsid selle teema üles. Tuli välja palju selliseid asju, mida me päris kindlasti ei teadnud. Lõpuks astus härra Repinski oma ametist tagasi. Minu ja kogu meie fraktsiooni arvates ei oleks põhimõtteliselt tohtinud sellist juhtumit üldse tekkida. Senikaua on selle võimaluse välistanud see, et peaministrid ja nende erakonnad on teinud ministrikandidaate valides korraliku eeltöö. Ma ei tea, mispärast peaminister Ratas ja tema erakond ei osanud ette näha, et niisugune probleem tekib. Oleks pidanud ette nägema, see peaks olema poliitilise kvalifikatsiooni kohustuslik osa.

Küsimus on nüüd selles, et kui meil on niisugune kogemus, siis kuidas teha nii, et see tulevikus ei korduks. Kui põhiseaduskomisjon seda eelnõu arutas, siis ütles üks komisjoni liikmetest, et selleks, et teema seaduseelnõuna tõstatada, peaks olema rohkem juhtumeid kui üksainuke. Mina mõtlesin selle peale, et kui palju siis – kas kaks, kolm, pool tosinat või tosin ebaõnnestunud ministrivalikut? Probleem on iseendast ju teada põhimõtteliselt Põhiseaduse Assamblee aegadest. Lihtsalt mitte keegi ei ole seda eelnõu kujul üles tõstnud, sellepärast et elus ei ole selleks praktilist vajadust olnud. Ei ole olnud nende kahekümne viie aasta jooksul sellist kogemust, et peaministrikandidaat oleks esitanud presidendile ministriks kinnitamiseks kellegi, kes sellesse ametisse ei sobi. Meil on olnud küll üks kogemus Lennart Meri ajast, Mart Laari esimese valitsuse ametiajast, kui president keeldus välja vahetamast kahte ministrit. Aga tookord ei olnud küsimus mitte isikuomadustes. Presidendile lihtsalt olid sümpaatsed senised ministrid, aga need, keda peaminister soovis nende asemele nimetada, olid sama suured professionaalid ja samuti sobisid ametisse.

Põhimõtteline idee on see, et president peaks olukorras, kus talle on esitatud kinnitamiseks ministrikandidaat, tegema samasuguse kontrolli, nagu ta teeb kõikide nende inimeste suhtes, keda ta ametisse nimetab, näiteks kohtunike suhtes. Kui president esitab kandidaate kinnitamiseks Riigikogule, siis tehakse eelnev kontroll ära.

Muide, just eile ilmus Postimehes artikkel, mille pealkiri oli "Riik karmistab võimuametite töötajate taustakontrolli". Selles tsiteeritakse justiitsminister Urmas Reinsalu, kes põhjendas muudatust vajadusega välistada ohtlike inimeste pääs võimuametitesse. Minu arvates on see väga ilusti öeldud ja see seletab ka meie eelnõu sisu. Me tahaksime ka, et tulevikus oleks ebasobivate inimeste sattumine ministriametisse juba ette välistatud.

Kui me vaatame Eesti põhiseadust, siis selles kehtib valdavalt Eesti riigikorralduse üldine printsiip, et mitte ühtegi ametisse määramist ega muud tähtsat otsust ei tee üksainuke riigiasutus, alati on see kahe riigiasutuse ühine otsus: üks riigiasutus teeb ettepaneku ja teine kinnitab. Selline võimude tasakaalustatuse põhimõte on arvatavasti meie põhiseaduse kõige tugevam printsiip. Tavaliselt räägitakse võimude lahususest, aga tasakaalustatus selles küsimuses on kindlasti rohkem väärt.

Üks probleem, mis meil Eestis on, on see nn kummitempliks olemine. Tavaliselt räägitakse seda Riigikogu seisukohalt ja praeguse koosseisu otsene sellekohane kogemus on saadud seoses haldusreformi seadusega. See eelnõu sai seaduseks kummitembeldamise meetodil. Aga see probleem ei puutu kindlasti mitte ainult Riigikogusse, põhimõtteliselt tegeleb kummitembeldamisega ka valitsus, eriti juhtumitel, kui ta annab heakskiidu mitmesugustele Euroopa Liidust tulnud dokumentidele või korraldustele, mis ei ole Eesti huvidega kooskõlas. Kui aga president kinnitab ametisse kandidaadi ilma kontrollimata, siis on ka president taandunud kummitempli seisusesse, ja see ei ole hea.

Vabariigi Valitsus andis meie eelnõu kohta negatiivse arvamuse. Mida selle kohta öelda?

Justiitsministeeriumist tulnud tekstis on kirjas, et Vabariigi President peab peaministrikandidaadi valikuid usaldama. Ma ütlesin selle peale ühe Eesti poliitikakorüfee tsitaadi: "Tule taevas appi!" Mitte ükski mõistlik inimene ei saa siin maailmas kedagi teist usaldada niisama, ilma kontrollimata. Vastupidi, ma kutsun üles selliseid situatsioone Eestis miinimumini viima või hoopis ära kaotama. Peale selle öeldakse valitsuse arvamuses, et eelnõus pakutud kujul piirangute seadmine ei sobi kokku Eesti põhiseadusliku riigikorraldusega.

Vaatame, mis piirangutega eelnõus tegu on. Eelnõus öeldakse kõigepealt seda, et peab olema veendumus selles, et tulevane minister oskab piisavalt hästi eesti keelt. Mis piirang see on? Keda siin

piiratakse? Piiratakse eesti keelt mitteoskavate inimeste saamist ministriametisse. Edasi: sellel inimesel ei tohiks olla kehtivaid karistusi kuritegude eest. Hirmus piirang! Mispärast ometi ei lasta kehtiva kuriteokaristusega inimesi ministriks?! Ja veel: see inimene peaks olema psüühiliselt, vaimselt konkreetssesse ametisse sobiv. Jälle hirmus piirang! Ja viimane tingimus: ta peaks olema usaldusväärne. Selle üle võib muidugi vaielda, mida see tähendab. Mina tõlgendan seda kõigepealt nii, et selle inimese suhtes ei tohi olla tõsiseltvõetavaid korruptsioonikahtlusi üleval. See on põhiline kõrge riigiametniku usaldusväärsuse kriteerium.

Lõpetuseks. Ma tean, et põhiseaduskomisjonis seda eelnõu ei toetatud. Miks see nii on, sellesse arutellu ma ei taha laskuda. Võib-olla on mängus aastakümnetepikkune harjumus – asjad on hästi läinud ja sellepärast vaadatakse läbi sõrmede võimalusele, et asjad võiksid ka halvasti minna. Ma oletan, et eelnõu hääletatakse Riigikogu menetlusest välja, aga sellega ju probleem ei kao. Vabaerakonna fraktsioon kui seaduseelnõu algataja soovib väga, et kui Riigikogu ei pea sellist seadusmuudatust vajalikuks, siis taotlema vähemalt seda, et praegune president ja kõik järgmised presidendid teeks sisulise kontrollimise töö ära niisamagi, ilma ettekirjutuseta, et tulemus oleks see, mis vajalik. Nagu üks Hiina poliitik omal ajal väga kujundlikult ütles: oluline ei ole mitte kassi värv, oluline on see, et kass püüaks kinni selle hiire, kelle ta peab kinni püüdma. Aitäh tähelepanu eest!

12:27 Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale. Mihhail Stalnuhhin, palun!

12:27 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud härra Adams! Me oleme poolteist aastat teiega põhiseaduskomisjonis vastakuti istunud ja mulle on jäänud väga selge mulje, et te olete alati nõudnud igalt seaduselt konkreetstust. Kui ma õigesti mäletan, siis te olete rääkinud sellest, et seadus ei tohi sisaldada mittemõõdetavaid kriteeriume. Siin on praegu juttu usaldusväärsusest. Kas me hakkame seda mõõtma kaalu või joonlauaga? Kuidas?

12:28 Jüri Adams

Mul ei ole väga selget vastust, kuidas seda mõõdetakse, aga praegu on meil kogemus, et Eesti ajakirjandus ja härra Repinski varasemat elukäiku teadvad inimesed põrmustasid suhteliselt lühikese ajaga – vist poolteise nädalaga – terve ühiskonna usalduse sellise ministri vastu. Me võiksime maha istuda ja püüda teha mingisuguse loetelu usaldusväärsuse faktoritest. Üks ja kõige ilmselgem on näiteks korruptsioonikahtlused. Aga iialgi ei võimalik koostada ammendavat nimekirja.

12:29 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

12:29 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Minister peab olema usaldusväärne ja tal ei tohi olla kriminaalkaristust. Valitsuse laua taga istuvad õiguskantsler ja riigikontrolör võivad olla kriminaalkaristusega, aga samas peavad neil olema kõrged kõlbelised omadused. Ministril jälle ei pea olema kõrged kõlbelised omadused. Seletage, kust selline vahetegemine – istuvad nad ju kõik ühise ümmarguse laua taga.

12:30 Jüri Adams

Mis siin väga seletada. Eks nende kohta kirjutatud seadused on kirjutatud eri aegadel, eri komisjonides ja eri eelnõudest lähtudes. Nagu selle eelnõu seletuskirja lisa näitab, on nende küsimuste käsitletud üsna erinevad. Tegelikult kõik need tingimused, mida te siin märkisite, peaksid olema täidetud. Mina olen põhimõtteliselt sellel arvamusel, et kõige parem seadus on siis, kui üldse mingit seadust kirjas ei ole. Mida vähem on riigis kirjutatud seadusi, seda õnnelikumalt riik elab. Seadusi võidakse algatada ju mitmel põhjusel, aga kõige olulisem põhjus on see, kui midagi on läinud valesti, kui kirjutamata normid ei ole töötanud. Õiguskantslerite, riigikontrolöride ja mitmete teiste tähtsate ametiisikutega ei ole meil Eestis olnud veel ühtegi negatiivset kogemust, mis ajendanuks meid koostama teatud juhtumeid tulevikus takistavaid seadusakte. Kui niisugused juhtumid peaksid kunagi tulema, siis kindlasti tuleb

sellega tegeleda.

Samas ma ei arva, et asjadega peaks tegelema teoreetiliselt ja ehku peale ette. Ma oleksin oma fraktsioonis olnud selle eelnõu algatamise vastu, kui ei oleks olnud seda ühte konkreetset kogemust. Ja küsimus ei ole ju mitte meie praeguses kogenematus presidendis, kes alles äsja astus ametisse. Ka mitte ükski tema juures ametis olev nõunik või muu abiline ei näinud seda probleemi ette, sest nende elueal ei ole olnud juhtumit, mil pidanuks tingimata tegema eelnevat kontrolli. Polnud põhjust ka seekord kahelda, et peaminister ja tema erakond ei saa oma eelvalikuga küllalt hästi hakkama. Kuna aga selline asi oli, siis oli vaja see eelnõu kirjutada ja algatada. Kordan, et minu jaoks isiklikult ei ole väga tähtis, kuidas see tulemus saavutatakse, kas näiteks presidendiseadusesse kirjutatakse, et ministrikandidaatide tausta tuleb kontrollida, või tehakse see kontroll, ilma et seadus seda nõuab – kui tulemus on üks, siis ma olen väga rahul.

12:33 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

12:33 Henn Põlluaas

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Hea sõnavõtja! Loomulikult ei saa midagi olla põhimõtte vastu, et minister peab olema usaldusväärne, ilma kehtivate karistusteta ja täiesti teovõimeline kodanik, kes ka vabalt eesti keelt oskab. Paraku on siin varemgi välja tulnud, et mõiste "usaldusväärne" on äärmiselt veniv ja ebatäpne. Aga ma tahan küsida hoopis seda, miks peaks seda järelevalvet teie meelest tegema just nimelt president. Miks ei võiks ministritele esitatavad nõuded lihtsalt seaduses kirjas olla? Sellest piisaks ju, et valitsus ise valiks kabinetti inimesed, kes on teovõimelised, karistusteta jne. Miks just president?

12:34 Jüri Adams

Härra Põlluaas, selline süsteem on Eesti Vabariigis juba olnud. See püsis kuni 1934. aastani. Ei olnud meil mingisugust presidenti ja ministriks saadi ilma igasuguse kontrollita. Põhiline küsimus on praegu selles, et presidendi peale tundub põhiseaduse üldise loogika alusel langevat kohustus otsustada mitte poliitilise sobivuse järgi, mitte professionaalsete omaduste järgi, vaid lähtudes usaldusväarsusest ja isikuomadustest. Kui ma nõustaksin teie loogikaga, siis astuksin poole sammuga sellele tee, et kiita poliitilist mudelit, mille kohaselt Eesti riigis presidenti üldse ei oleks. Milleks teda meile, kui ta ei pea riigi heaks mingisugust olulist tööd tegema?

12:35 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Stalnuhhin, palun!

12:35 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, härra esimees! Lugupeetud ettekandja! Kui ma loeksin kuskilt seadusest sõnapaari "natukene rase", siis ajaks see mind väga elevile. Vaadake, teil on siin sõnapaar "täielikult teovõimeline", mis viib mõttele, et mittetäielikult teovõimeline minister võib ka olla. Kus see vahe on? Kuidas me hakkame nüüd otsustama, kas ministrikandidaat on täielikult teovõimeline või mittetäielikult teovõimeline? Ja veel on kirjas, et ta peab vabalt valdama eesti keelt. Kuidas vabalt? Kas näiteks emotsionaalselt vabalt? Ma võin kätega vehkida ja te näete, et mul on väga hea tuju, ja ma rõõmuga räägin eesti keeles, ainult et kordan ühte ja sama sõna tuhat korda. See "vaba" on ka selline absoluutselt mõõtmatu suurus. Mida sellest arvata?

12:36 Jüri Adams

Lugupeetud rahvaesindaja Stalnuhhin! Me ei ole kumbki esimest korda siin Riigikogus ja me teame, et on väga mitmesuguseid võimalusi väljendada oma mittenõusolekut mõne eelnõuga. Minu arvates on õigem ütelda, et mulle see asi ei meeldi, kui otsida muid põhjusi, mispärast eelnõu tagasi lükata. Ja need põhjused on ehk sellised, mis võiksid olla menetlemise järgmistes faasides, näiteks teise lugemise käigus, likvideeritavad, kui eelnõu sõnastataks nii, et kõik on rahul.

Aga teie küsimuse minu arvates kõige põnevam osa on küsimus täielikust teovõimest. Põhiseaduse Assamblee ajast ma ei mäleta, et ükski professionaalsest juristist osaleja oleks juhtinud meie tähelepanu tõsiasjale, et "teovõimeline" või "teovõimetu" ei ole väga selged mõisted ja et me ei tohiks

neid sõnu põhiseaduses kasutada.

Minul oli võimalus IX Riigikogu ajal osaleda eraõiguse aktide, muu hulgas praegu kehtiva tsiviilseadustiku üldosa seaduse tegemises. Ja see lähtub kontseptsioonist, et kuigi eksisteerib ühe äärmusena olukord, kus inimene loetakse täielikult teovõimeliseks, ja teise äärmusena olukord, kus ta loetakse täielikult teovõimetuks, siis tänapäeva õigusteadus tunnistab ka suurt hulka mitmesuguseid üleminekuvariante, seda osalt vaimuhaigete ja kuidagi teistmoodi psüühiliselt ebastabiilsete inimeste puhul, aga muidugi on tähtis ka inimese vanus. Näiteks millalgi tekib lastel teovõime ja siis järk-järgult see kasvab. See on väga lai teema ja ma hea meelega kunagi seda lahkaksin. See võib võtta mitu tundi.

12:39 Esimees Eiki Nestor

Helmut Hallemaa, palun!

12:39 Helmut Hallemaa

Aitäh, härra esimees! Hea kolleeg, seekord siis ettekandjana! Jätkan mõneti kahe pinginaabri diskussiooni – üks on praegune pinginaaber Riigikogus ja sina oled põhiseaduskomisjonis. Kuna mina järgmise ettekandjana ei saa enam esitada oma seisukohti, siis ma küsin siin kahe asja kohta. Mõlemad olid just laual. Esiteks, usaldusväärsus. Jah, kindlasti peaks olema kõik meie kõrged ametiisikud usaldusväärsed, aga tekib küsimus, kelle silmis usaldusväärsed. Kas presidendi silmis või peaministri silmis, kes ministreid valib, või meie, riigikogulaste silmis, kelle ees tuleb anda ametivanne, või valijate silmis või ka nende inimeste silmis, kes valimas ei käi? Teine küsimus aga on teovõime kohta. Mina olen ka aru saanud, et seda me võime tundide viisi käsitleda, aga ühe nii tähtsa isiku kui ministri puhul ei saa see tundide viisi laual olla. Minu teada ei saa olla täielikku teovõimetust, on kas teovõime või teovõimetus. See ei ole teovõime osaline või täielik ...

12:40 Esimees Eiki Nestor

Küsimus on selge.

12:40 Jüri Adams

Teovõime kohta ma oma arvates vastasin. Eraõiguses on see hoopis teisiti, pole vaid need kaks lihtsat äärmust. Aga tulen tagasi usaldusväärseuse juurde, selle juurde, kuidas mõõdetakse usaldusväärsust. Me oleme siia Riigikokku valitud. Kui me saime piisavalt palju hääli, siis võime ütelda, et me oleme valijaskonna silmis usaldusväärsed. Kui peaminister esitab ministrikandidaadi, siis me peaksime ainuüksi sellest faktist järeldama, et peaministri silmis on kandidaat usaldusväärne. Tänapäeva koalitsioonivalitsustes see nii ei pruugi olla.

Ma mäletan, et kuni IX Riigikoguni oli kasutusel praktika, et koalitsioonivalitsuse moodustamise korral oli teistel koalitsioonipartneritel vetoõigus: kui nemad mõnda inimest ei usaldanud, siis teda ametisse ei pandud. Praegu tundub, et see on jäetud üksikute fraktsioonide otsustada ja võib-olla peaminister ei peagi sellega tegelema. Nagu ma ütlesin, usaldusväärsus on deskriptiivne ja moraliseeriv mõiste. Konkreetsel juhul me saime selle kogemuse, et härra Repinski eluloo mitmesugused faktid said tema kas just vaenlaste poolt, aga inimeste poolt, kes temasse just suure sümpaatiga ei suhtu, avalikustatud. Tagajärg oli, et ta kaotas Eesti avalikkuse silmis usaldusväärse.

12:42 Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

12:42 Viktor Vassiljev

Aitäh, härra Riigikogu esimees! Lugupeetud kolleeg Jüri Adams! Mulle meeldib põhimõtteliselt teie seisukoht, et inimene, kes teostab täitevvõimu, peab olema usaldusväärne ja tema taust peab olema kontrollitud. Kui näiteks bussijuht vastutab 30 inimese eest, siis läbib ta vähemalt arstliku kontrolli. Mida kõrgem võim, seda rohkem peab teda kontrollima, et oleks piisav ja põhjendatud kindlustunne, et midagi valesti ei tehta. Aga siiski, Riigikogu on kõrgem võim kui ministrid ehk Vabariigi Valitsus. Riigikogu otsustest sõltub kas otseselt või vähemalt kaudselt, millised inimesed saavad ministriteks. Öeldakse, et kala hakkab riknema peast, aga roogitakse teda sabast. Ilmselt peaks siis kontrollima ka Riigikogu liikmeid, et teada saada, kas nad on usaldusväärsed, kas nad ei ole haiged ja kas nad on teovõimelised.

12:43 Jüri Adams

Ausalt öeldes ei kuule ma seda siin saalis esimest korda. Pikkade aastate jooksul on see idee üleval olnud ja ega selles ei puudu oma praktiline iva. Ilmselt me oleme võimelised tooma elust enesest näiteid selle kohta, et valijad on väga suure häältearvuga toetanud inimesi, keda neile lähedal olevad inimesed ei pea vaimuomaduste või vaimse tervise poolest õigustatud valikuks. Nii et see probleem jääb. Samas see on küsimus, mis peaks olema lahendatud kandidaatide ülesseadjate, kas siis valimisliidu või erakonna ettevalmistustöös. Ma ei näe sellist varianti, et me kutsume siia arstide konsiiliumi, rivistume nende ette üles ja käime kõik 101 nende eest läbi. Aga unistada ju võib.

12:44 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

12:44 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Te nimetasite, et põhiseaduskomisjon ei toetanud seda seaduseelnõu. Kas üldse ja kui, siis mismoodi põhiseaduskomisjon seda põhjendas? Või ta eitas üldse probleemi olemasolu või peeti seda vähetähtsaks või heideti ette halba sõnastust – mida iganes? Millega põhiseaduskomisjoni eitavat suhtumist põhjendati?

12:45 Jüri Adams

Lugupeetud fraktsioonikaaslane Krista Aru! Väga raske on sõnastada mingisugust üldist põhjendust. Põhiseaduskomisjoni liikmed tegutsevad ikka üksikisikutena ja ilmselt neil olid eitava seisukoha võtmisel erinevad lähtekohad. Ühist seisukohta otseselt ei esitatud. Ma ei julge kommenteerida. Minu isiklik arvamus on see, et väga paljude liikmete jaoks tundus see liiga uudne probleem olevat. Varem ei ole sellega kokku puutunud ja varem ei ole pidanud selle kohta midagi arvama. Nendel inimestel, kes kuuluvad erakondadesse, kes on viimaste parlamendikoosseisude ajal kaua võimul olnud, on aga üsna automaatne seisukoht, et kõik, mis nende ajal kehtinud korrast kuidagi erineb, tundub peaaegu et kallalekippumisena nende omaaegse võimu legitiimsusele. Ma ei saa praegu väga kindlalt ütelda, et põhiseaduskomisjonil oli see või teine või kolmas seisukoht. Aga meie otsus summeerus selliseks, et ärgem praegu tegelegem valitsuse seaduse täiendamisega ja ilmselt siis ka mingite muude presidendi tööd käsitlevate seaduste täiendamisega.

12:47 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

12:47 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Sa oled laia haardega mees. Kas sa ei peaks seda eelnõu palju laiemalt vaatama? Me oleme siin harjunud nn raudkuke ja Toobali jms seadustega. Nüüd te tulete välja nn Repinski seadusega. Vaatame laiemalt! Praegu peab minister olema usaldusväärne ja täielikult teovõimeline, peaministrist juttu ei ole. Presidendile, ma vaatasin järele, ei esitata mitte mingeid nõudeid, et ta peaks olema teovõimeline ja usaldusväärne. Kas teil ei ole plaanis panna tervikuna kirja nõuded, millele peaksid kõrgemad riigiametnikud vastama?

12:48 Jüri Adams

See on ka üks võimalus, kahtlemata. Aga ma ei arva, et see on Riigikogu väikese opositsioonilise fraktsiooni asi. See peaks olema töö, millega tegeldakse Justiitsministeeriumi egiidi all. Seal ju kirjutatakse eri aegadel vastu võetud seadusi kokku mitmesugusteks suurteks seadusteks või koodeksiteks. Mul ei ole midagi selle vastu, kui see viiks selleni välja, et meil koostatakse teatud haldusõiguse koodeks. Aga meie ei pea kindlasti praegu enda eesmärgiks algatada selline suur asi. Ma ei ole ka kindel, et Eesti riik on jõudnud olukorrani, kus enam muud tähtsamat teha ei ole ja võib ette võtta sellise suhteliselt vähe vajaliku, aga siiski suure ülesande.

12:49 Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

12:49 Viktor Vassiljev

Aitäh! Hea kolleeg Jüri Adams! Te tekitasite minu küsimusele vastates väga huvitava konstruktsiooni, et meil on täidesaatev võim, meil on seadusandlik võim, meil on kõrgeim võimukandja ehk Eesti rahvas ning täidesaateva võimu üle teostab kontrolli mingisugune presidendi kantselei juures olev ekspertide komisjon. Aga te ütlesite ka, et seadusandliku võimu üle peaks kontrolli teostama kõrgeim võimukandja ehk Eesti rahvas. Kas seda loogikarida jätkates peaks järeldama, et ka kõrgeima võimu kandja ehk Eesti rahva üle peaks keegi kontrolli teostama?

12:50 Jüri Adams

See on väga lennukas konstruktsioon ja tegelikult ma sellest ei rääkinud. Ma rääkisin sellest, et väidetavalt kehtib meil kolme klassikalise võimu lahususe põhimõte, aga põhiseaduse järgi on olulisem võimude tasakaalustatuse ja seostatuse põhimõte. See väljendub eriti selles, et kõige olulisemad otsused riigis ei tehta mitte ühes kohas, vaid kahes kohas. Toon näite: meie Riigikogus võtame vastu seaduse, aga sellele, et meie võtame vastu seaduse, iseendast mitte midagi ei järgne. President peab seaduse ka välja kuulutama. See on tüüpiline näide tasakaalustatusest.

Nüüd, peaministriks sai Taavi Rõivase asemel Jüri Ratas. Kuidas sai tema peaministriks? Oli niimoodi, et president valis temale omale teadaolevatel põhjustel kandidaadi välja ja Riigikogu pidi selle kandidaadi teatud häältearvuga kinnitama. Ministrite ametisse määramisel peab asi põhimõtteliselt samamoodi kahes etapis käima, ainult et ministrikandidaadid valib põhiseaduse järgi välja peaministrikandidaat. Põhiseaduse Assamblees peeti erakordselt oluliseks, et ei korduks selline asi, nagu oli üleminekuaja Edgar Savisaare valitsuse puhul, kus valitsuses käis kõikide sõda kõikide vastu. Assamblee lähtus põhimõttest, et valitsus peaks olema peaministri meeskond. Selleks on põhiseaduses peaministrile antud voli visata kabineti koosseisust ilma põhjendamata välja selline minister, kes meeskonda ei sobi. Aga kui peaminister esitab ministrikandidaatide nimesid, siis ministriks ei saa need inimesed momendil, kui peaminister kinnitab oma nimekirja, vaid alles siis, kui president on sellele oma heakskiidu andnud. Selline on Eesti riigikorralduse tasakaalu mehhanism.

12:53 Esimees Eiki Nestor

Helmut Hallemaa, palun!

12:53 Helmut Hallemaa

Aitäh, hea esimees! Hea ettekandja! Kõik need institutsioonid, kellest me praegu räägime – president, peaminister, valitsus –, on põhiseaduslikud. Valitsuse moodustavad ministrid. Praegusel juhul me ei käsitle ühte erisust, sest kõik viimased peaministrid on olnud koalitsiooni ehk valitsusliitude meeskonna peaministrid. Nad ei ole olnud päris ühtse meeskonna peaministrid. Kas sellest ei tulene erisusi? Üks selline asi ka, et need nõuded, mis selles seaduseelnõus kirjas on, peaksid kehtima kõigi riigiametnike kohta. Valitsuse põhiline vastuargument oligi, et neid nõudeid ei peaks sätestama tavalise seadusega. Aga minu põhiküsimus on selline. Praeguse valitsuse 15 ministrist 13 on tulnud parlamendist, järelikult on nad saanud kõrgeima riigivõimu kandja ehk rahva mandaadi. Kas sellest ei piisa, et olla minister?

12:54 Jüri Adams

Ei piisa. Eesti põhiseaduse järgi ei ole rahval mitte mingisugust otsest võimu ministrite nimetamisel. Ministrite nimetamisel on küll vajalik vähemalt mingisugune ebamäärane poliitiline heakskiit, nagu meile härra Repinski juhtum tõestas, aga otsest valimist ei ole ette nähtud. See, et viimase kolme-nelja parlamendikoosseisu ajal on koalitsioonivalitsuste moodustamise praktika võrreldes näiteks VII ja VIII Riigikoguga muutunud, on minu arust väga silmatorkav fakt. Ma ei ole kindel, et see on tingimata samm paremuse poole.

12:55 Esimees Eiki Nestor

Eelnõu algatajale rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Põhiseaduskomisjoni ettekandja on Helmut Hallemaa. Palun!

12:55 Helmut Hallemaa

Austatud esimees! Head kolleegid! Hea ettekandja! Minul on siin ühelt poolt lihtsam, teiselt poolt aga keerulisem olla, sest Jüri Adams rääkis seaduseelnõu algataja esindajana ning põhiseaduskomisjoni liikmena päris palju asju ära. Ta käsitles ka põhiseaduskomisjonis olnud arutelusid ja sai seda vabamalt teha. Mina kajastan praegu ikkagi põhiseaduskomisjoni seisukohti. Muidugi on mul selle teema puhul, mis puudutab igaühte, ka kindlad isiklikud seisukohad. Need mõtted, mis ma komisjonis välja ütlesin, saan ka siin teie ette tuua.

Kõnealune eelnõu tuli Riigikogu menetlusse eelmise aasta 15. detsembril Vabaerakonna liikmetelt. Komisjoni jõudis see 14. veebruaril. Siis oli eelnõu arutusel ja tehti ka otsused, mis ma oma ettekande lõpus nimetan. Valitsus esitas oma mittetoetava seisukoha 26. jaanuaril. Komisjonis toimunud arutelu ajal olid kohal kõik 11 komisjoni liiget ja kõik nõunikud, valitsust esindas Justiitsministeeriumi avaliku õiguse talituse juhataja Illimar Pärnamägi ning Riigikogu Kantseleid kommunikatsioonijuht Urmas Seaver. Istungil võtsid sõna Helmut Hallemaa, Jüri Adams, Mart Nutt, Lauri Luik, Ken-Marti Vaher komisjoni esimehe ja arutelu juhtijana, samuti Arto Aas, Peeter Ernits ja Kalle Laanet.

Arutelu käis samade teemade üle, millest me põhiettekandja vahendusel täna juba kuulsime. Oli küsimusi ja vastuseid. Põhiline diskussiooniobjekt oli see, mil määral see seadus annaks presidendile õigusi juurde. Minu enda küsimus oli, kas me ei muudaks presidenti nagu täitevvõimu esindajaks, kui ta hakkaks valitsuse ehk kõrgeima täitesaatva võimu osalisi edasi-tagasi lükkama. Küsiti ka seda, kas selline muudatus, millega me annaksime presidendile võimu juurde, lahendaks olukorra nii, nagu seaduseelnõu algatajad taotlevad. Selle lähenemise võttis kokku Ken-Marti Vaher komisjoni esimehena. Ta ütles, et eelnõuga soovitakse ilmselgelt suurendada presidendi pädevust ja seda lähenemist ei saa kuidagi toetada. Seda seisukohta jagasid Helmut Hallemaa, Arto Aas ja Kalle Laanet.

Diskuteeriti ka selle üle, kas kehtiva põhiseaduse § 89 ei anna juba praegu presidendile neid õigusi. Mart Nutt märkis, et põhiseadus ütleb väga selgelt, et president nimetab ametisse ja vabastab ametist valitsuse liikmed. Nii et tegelikult on tal see õigus ka praegu, ainult et poliitika hea tava kohaselt ei ole seda kasutatud. Samas mainiti meie värvika ja kuulsa presidendi Lennart Meri aegset olukorda, kui president üritas seda mitme ministri puhul teha.

Nii komisjonis kui ka siin saalis kõlas täna, et tagasiastumine on justkui mingi üllatusena lauale sadanud võimalus. Tegelikult on see täiesti seaduspärane, et üks või teine valitsusliige, peaminister kaasa arvatud, võib tagasi astuda. Kui ma ei eksi, siis siin saalis on meil kolleegiks vähemalt kaks ministrit, kes on ametist tagasi astunud ning niimoodi oma volitused täidesaatva võimu esindajana lõpetanud ja naasnud parlamenti. Ken-Marti Vaher leidis, et põhiseaduses olevat presidendi õigust ministreid mitte ametisse nimetada võib tõlgendada erinevalt. Tema arvas, et peale Mart Nutti pakutud tõlgenduse on üks tõlgendus see, et presidendil ei ole kõnealuses küsimuses diskretsiooniõigust ning presidendil ei ole võimalik jätta ministreid ametisse nimetamata.

Lauri Luik, Arto Aas ja Kalle Laanet leidsid, et sellest ühest konkreetsest kaasusest ei piisa, et me seaduses nii olulist muudatust tegema hakkame. Ka mina leidsin komisjonis ja leian ka praegu, et tegelikult ei ole meil selleks ei ühte, teist ega kolmandat põhjust. Valitsuse seisukoha edastas Illimar Pärnamägi, kes selgitas, et Vabariigi Valitsus arutas eelnõu 26. jaanuaril oma istungil ning otsustas eelnõu mitte toetada. Selline seadus ei muudaks praktikas suure tõenäosusega midagi. Küll aga muudaks see Vabariigi Valitsuse ametisse nimetamise lihtseadusega sama järgu küsimuseks ning selles mõttes ei ole see eelnõu põhiseaduse mõttega kooskõlas.

Põhiseaduse §-s 89 on kirjas, kuidas leiab aset Vabariigi Valitsuse liikmete ametisse nimetamine. Põhiseaduse kohaselt on tegemist igati legitiimse ja avatud protsessiga, millest kõik osapooled võtavad osa võrdsete põhiseaduslike rollitäitjatena. Vabariigi Valitsuse liikmete kandidaatidele täiendavate piiravate tingimuste seadmine lihtseaduse tasemel, nii nagu neid kehtestatakse üldiselt ametnikele, ei ole vajalik. Tulenevalt põhiseadusest annab valitsuse moodustamise volituse peaministrikandidaadile Riigikogu, st meie siin saalis.

Kuna tänases diskussioonis ja ka komisjonis oli üks võtmeküsimus usaldusväärsus, siis selleks, keegi ei saaks mind süüdistada poliitilises erapoolikuses, toon esile Lauri Luige seisukoha komisjonis. Tema võttis selle kokku niimoodi, et usaldusvääruse mõiste on väga mitmeti tõlgendatav, seega ei ole arusaadav, kuidas eelnõu praegust olukorda paremaks muudaks.

Arutelu lõpus tegime muidugi juriidilised otsused. Ettepanek oli võtta see küsimus tänase istungi päevakorda, ja siin ta nüüd on. Loodame, et selle arutelu meile antud aja piires lõpuni jõuab. Tehti ettepanek lükata eelnõu tagasi, selle poolt oli 9 komisjoni liiget, vastu 1 ja erapooletuks jäi 1 komisjoni liige. Ettekandjaks kinnitati mind. Aitäh!

13:02 Esimees Eiki Nestor

Kell on 13.02.18. Küsimusi komisjoni ettekandjale saab esitada homme. Aitäh! Kohtume homme!

Istungi lõpp kell 13.02.